

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

vigred

ŽENSKI LIST

1933

Iz uredništva in uprave.

Gospa Ana G. — M. Mnogokrat ste že slišali o Hermanu Bahrju, ki je zelo vpoštevani nemški pisatelj. Nekatere njegove stvari pa vam dado misliti in zato bi radi izvedeli, kaj naj katoličan misli o njem. — Na vse to vam lahko damo točen odgovor. F. Wöss je pisal o tem v zadnji »Fahne Mariens« takole: »K rojstemu dnevu Hermana Bahra, 19. julija 1933. Med katoliškimi nemškimi pesniki sedanje dobe zavzema Bahrova čudno oblikovana umetniška glava izredno mesto. V nedopovedljivo pesniški prilagoditvi za vsakršni izraz, je skoro dobil ime pesniškega izredneža in kot tak je prehodil in prebrodil vse umetnostne toke zadnjih desetletij, da se je končno pripokopal do vere svoje mladosti in k prvotnim oblikam svojega udejstvovanja.

19. julija 1863 je bil rojen v Linzu. Njegovo mladost bi lahko označili kot posebno naklonjeno vsemu, kar je bilo umetnostnega in kar je šlo iz starih kolesnic. Že v prav zgodnji mladosti se je v njem razvila nekaka strast za gledališče, zelo zgodaj je izgubil ideale svojih prednikov in svoje prve mladosti. Dobo svojih akademskih let je preživel na Dunaju, v Gradcu in v Černovicah, ob času literarne revolucije (nemške) je bil v Berlinu, kar njegovega revolucionarnega duha dolgo ni sprostilo. Šele l. 1887 ga je vojaška dolžnost priklicala nazaj v Avstrijo. Ko je dovršil vojaško dolžnost, se je podal na potovanje v Španijo, Francijo in Maroko.

Večkratno bivanje v Berlinu in njegova razsežna potovanja je vzbudilo v njem umetne in kritične zmožnosti. Kot sodelavec, kritik vodilnih dunajskih listov je bil skoro edini, ki je ustvarjal literaturo in pesniki in pisatelji, ki jim je privoščil dobro besedo, so se zavedali svojega literarnega zvanja.

Najbolj čudovito, pa tudi najbolj kritikovano je bilo vseskozi Bahrovo razpoloženje za vse novo. Premnogi krogi so ga imeli samo za zunanjega posnemovalca, ki se kaj lahko podvrže vsaki modi. Meni pa se zdi, da je bila prav ta zmožnost njegov poseben dar in značilnost njegove darovitosti. Kot globoko-čutečemu umetniku je bilo kaj težko, da bi se držal v mejah, ker je kot kritik značilnosti vsake nove smeri do duše občutil. Saj pa tudi ni mogel zastareti na svojem najljubšem polju, namreč pri socialni in politični satiri, ampak se je res moral prilagoditi vsem notranjim in vnanjim menam svojega časa. Ne moremo pa mu tako lahko odpustiti njegovo nesamostojnost v marsikaterih njegovih delih, ko je eno in isto idejo, ki jo je videl ali doživel pri kakem drugem literatu na svoj-ski način predelal-kopiral. (»Die Mutter po Strinbergovem »Vater«) Seveda pa je bil takim nevarnostim kot zelo občutljiv

kritik trajno izpostavljen. Kakor malokdo drugi more Bahr doživljati pesnitve, iz katerih povzame vse lepo in veliko, kar vse potem v njem vre in mu dá novih oblik in tudi novega izraza.

Bahr je predvsem drugim najprožnejši esejist našega časa. Z umetno globoko čustvenostjo sluti prihodnje v umetnosti življenju, dá temu s klasičnimi besedami izraza, z besedami, ki hočejo biti jasne, točne in so zato premnogokrat čisto nove v svojem bistvu. Nepopisno bogastvo lepote in miselne globine vsebujejo njegovi »Dnevnik«, ki pa jih ne smemo imeti za resnične dnevnike, ampak za jasne in umetne slike sodobnosti.

Drama, roman in novela so glavni sadovi Bahrovega umetnostnega udejstvovanja. Dočim je bil spočetka samo oderski pesnik, se je v poznejših letih posvetil epiki in je hotel kakor Balzac podati celotno kulturno sliko sedanjega časa v vrsti romanov.

»Novi ljudje« prva drama pesnikova pravlja prosto ljubezen. Kakor večina njegovih prvotnih del, vsebuje tudi ta pesnitev le slabo umerjeno erotiko, ki pravemu umetniku ne dela časti. Tudi mistika in sveto-bolje nekaterih prizorov izgleda zelo narejeno. Vse pa je polno pesniškega življenja in dramatične jakosti. To je tudi notranja utemeljitev za uspehe tega moža, vsaj bolj kot pa njegova zmožnost vsemu se prilagoditi.

Z romanom »Dobra šola« se je Bahr približal simbolizmu in prav zaradi tega zelo poglobil. Žal zelo obrabljena tema: mož, žena, ljubezen, zakon, čemur je Bahr vseskozi kumoval, je v tem delu globoko psihološko obdelano, če tudi ne v katoliškem smislu rešeno. Prav v tej smeri lahko zasledujemo razvoj Bahrovega dela. V obdelovanju intimnih človeških vprašanj se je pokazal Bahr kot pesnik pomembnega razmaha. Ker je vedno trdno stal na tleh resničnosti in je zato globine življenja bolje poznal kot malokdo, prav zato je lahko z vso resničnostjo in tudi tragiko pripovedoval, opisoval, oblikoval.

Največje uspehe je pa dosegel Herman Bahr vse od tedaj, ko je svoje delo prenesel v dunajski milje, ki mu je bil bližje kot berlinski.

Ironija in humor v dramatičnem udejstvovanju pesnika je tudi v številnih novelah. Pesnik sam stoji nad slabostmi svoje okolice — seveda v svojih prvencih še ne — in s tega vidika sodi vse, včasih ostro, včasih tudi z dobrohotečo ironijo. In prav zaradi tega ne moremo biti hudi na ljubeznivega pesnika, četudi nas s svojimi krepkimi besedami včasih res prav krepko prime. Saj vemo, da nas umetnost mora prijeti, mora staro zarjavelo vzeti od nas in potem z nami na novo pričeti. V tem smislu hoče

Vigred

LETO XI

//

V LJUBLJANI, 1. AVGUSTA 1933

//

ŠTEV. 8

Magajna Bogomir:

Klara Legiševa.

(Nadaljevanje.)

Ko sta se sprehajali po mestu, se je Klara zelo razgovorila in razodela Berti sto stvari, o katerih ni še nikoli slišala. Pripovedovala ji je o svojem domu in o svoji vasi, o lepoti ljudskega življenja, o preganjani besedi in o preganjani pesmi, potem o vseh tistih, ki so morali od doma v slepo in neznano bodočnost, v kateri jih je mnogo poginilo. Klara je pripovedovala kar tako, ker so bile njene misli polne vsega tega in ker je zaslutila, da ne pripoveduje gluhi duši.

»Prišla sem v mesto, da bi se prodala. Nisem prišla radi sebe in radi sladkega življenja, s katerim bi me rada Julči tolažila. Jaz bi stokrat rajši obdelovala tiste njivice doma, dokler bi se ne vrnil brat in bi odšla z Milanom magari v pekel, ki bi mi bil prijetnejši kot to sladko brezdelje pri vas in pričakovanje, kdaj se bo gospod Marij le odločil, da se polasti tega, kar mu je kupila mati. Vaš brat je obzirnejši, kot si mislite vi in nisem vedela, da bom mogla vzdržati toliko časa to, kar imam. Prišla sem, da bi se prodala. Kdo mi more kaj zato. Ko bo dolg odplačan pojdem in nikomur mari kam. Vi bi me radi rešili vsega tega — toda vi niste določevali cene in pravzaprav ne morete storiti ničesar. Verjamete vi, da bi se jaz lahko poročila s tem ali onim, ki bi imel več denarja kot Milan in tisti bi rešil moj dom. Toda potem bi meni ne ostalo nič. Ne bi mu mogla reči, da sem mu ostala zvesta vsaj po duši, kakor mu bom ostala sedaj. Kdor se poroči, ne sme z dušo varati moža, kajti to je večje zlo, kakor če bi ga varala samo s telesom. Brez prave ljubezni bi se ne smel poročiti nihče, kajti bil bi manj opravičen kot bom opravičena jaz. Včeraj sem prejela pismo od Milana. On dobro ve, zakaj sem se odpeljala, pa je njegovo pismo dolgo in lepo, da nisem radi njega spala vso noč. Ni obupal nad tem, kar se je zgodilo. Neprestano išče poti, po kateri bi bilo mogoče priti do rešitve. Vem, da si pritruge od ust, da bi prihranil nekaj lir in me odpeljal, le če se mu ne bom skrila daleč tako, da me ne bo videl nikdar več. Za božič sem sklenila iti domov, pa ne pojdem. Čemu bi pač hodila, saj so se tudi druge vrnile domov le redkokdaj ali pa nikoli. Da, gospodična Berta, tako je to in vi ne morete storiti ničesar. Oj, kako lepo sonce je danes. Jaz bi šla rada vrh te gore nad morjem. Od tam je videti gore ob naši dolini.«

»Pojdiva na vrh! Tudi jaz bi hotela gori.« je rekla Berta. Hodili sta več kot uro preden sta dospeli na vrh. Tedaj je pravkar zahajalo

sonce. Klara pa je strmela proti vzhodu, kjer se je lesketal Snežnik, še ves pokrit s snegom in potem dolgi grebeni gora na obeh straneh njene doline. S prstom je pokazala Berti razne vrhove in imenovala njihovo ime: »Tik pod tisto goro pa je moj dom, vendar vasi ni videti več. Gospodična Berta, vi si ne morete predstavljati, kako je tam včasih bilo lepo. Čez travnik sva hodila z Milanom in je bilo lepo.«

Klara in Berta sta strmeli proti vzhodu. Klara se je smehljala, dokler niso sence večera objele gora.

Potem sta se okrenile in se je pod njima gubilo morje, sedaj mračno in molčeče, daleč v nevidna obzorja. Hiteli sta po stezah in potem po strmih stopniščih navzdol v mesto, katerega enakomerni hrup je prihajal bližje in bližje.

»Bog ve, če je že šla Julči spat,« je rekla Klara Berti, ko sta stopili med hiše.

Ne, Julči, ni šla spat. Vso noč je taval po mestu, dokler je končno ni ujel tik pred jutrom spanec na klopi v Ljudskem vrtu, čeprav samo za eno uro, kajti zbudil jo je stražnik in zahteval naj se legitimira. Legitimirala se je, toda potem ni mogla več spati in je taval počasi, kot bi bila pijana, na svoje stanovanje, čeprav je vsa trepetala pred samoto med štirimi stenami.

Da, gosposdična Berta, tako je to, čeprav še niste vedeli tega.

IX.

Z visokega Krasa je planila burja v mesto in se gnala z divjo hitrostjo čez morje. Razcefrani beli oblaki so drveli s hribov nad valove in se tu in tam spoprijeli z visokimi šumečimi grivami, potem so bežali drug za drugim kot prikazni, strahovi, preplašeni radi blaznega tuljenja burje in tonili v rdeče zarje, za katere se je skrilo sonce.

Julči se je počasi plazila gori po ulici proti domu. Nekaj ur poprej je hotela obiskati Klaro, pa se je premislila sredi vrta pred vilo, saj se je zaklela, da ne pride nikdar več v to hišo. Odtrgala je cvet že ovenele krizanteme, ki je z zlomljenega stebela visel proti zemlji. Utaknila si ga je za bluzo in zbežala v bližnjo beznico, kjer se je napila vermute. V beznici se temu niso čudili, saj so mislili, da je ona le ena izmed počestnih deklic. Njej pa ni bilo nič mar, da so mislili tako. Vrgla je nalašč precej napitnine na mizo, da bi bil natak vesel, si močno napudrala lice in hotela zapeti. Toda vrvež bolečnih misli, ki je drvel skozi njeno dušo, je preprečil, da bi pela in požrla je glas, kot da bi bil preveč prepojen z neslišnim jokom. Kako naj bi združila tak glas z veselo pesmijo, ki jo je hotela zavriskati navkljub vsemu svetu. Natak je hotel prisesti k nji, ko pa je zagledal svetli lesket v njenih zenicah, se je preplašil in se umaknil ... »Boji se me. Bog ve, zakaj se me boji,« je pomislila Julči in pijano gledala za njim »Saj jaz vendar nisem bolna in pravzaprav mu nisem hotela ničesar. Sama sem in le družbo bi imela rada, pa se me boji, čeprav se drugače ne boji nobenih, ki se zbirajo tukaj in so polne bolezni.

Zakaj se boji ravno mene.« Zasmejala se je na ves glas, zopet naročila vermuta in vrgla pest drobiža na mizo. Natakar si je uračunal in hotel ostalo poriniti k nji nazaj. »Vzemi vse, mladi, saj ni krvav ta denar. Ali je krvav, kaj!« »Ni krvav.« je zajecel začuden in preplašeni natakar in ji strmel v oči. »Ne boj se, nisem ga ukradla. To je zaslužen denar, le vzemi brez skrbi! Ne bodo te zaprli radi tega. Glej, saj imaš raztrgane čevlje, pa tako si mlad, kakor kak otrok.« Polastilo se je je veliko usmiljenje do njega. »Jaz imam veliko denarja. Pravzaprav bi ga lahko dala Klari, toda s tem bi ne bilo pomagano nič. Njej ni mogoče preprečiti usode, četudi bi ji dal sto tisoč lir. Nekaterim je zapisano že od rojstva in takemu pismu ni mogoče ubežati. Vidiš, ti mladi pa imaš samo čevlje raztrgane in bi bil srečen, če bi lahko kupil nove in imel še za kino napovrh. Na, vzemi teh sto lir!« — Ponudila mu je bankovec, ki ga je natakar, nevede, kaj bi storil, le polagoma stlačil v žep. »Čudiš se seveda mladi moj, toda ti pravzaprav ne veš, kdo sem jaz. Ti misliš, da sem izgubljena ženska, a se težko motiš, dragi moj! Jaz imam prekrasno hišo in okoli nje je vrt, kakršnega bi ne našel niti v nebesih. Sredi vrta se igra moj otrok. Oblečen je kot princ in v avtomobilčku se vozi po belih cestah. Ko bo velik, mu izberem najlepšo deklico, da se bo vozil z njo po deželi. Iz vseh hiš bodo drveli ljudje in občudovali oba. Tisti deklici bo ime Julči-Žuljeta, ali me razumeš, ali pa tudi Klara, kajti Klara je tudi lepo ime. Seveda, ti si bedak in misliš, da ti lažem. Jaz imam srebra in zlata, kolikor ga hočem in sem pravzaprav vdova. Glej, mladi, ali bi ti hotel biti moj mož?«

Natakar je bil sedaj popolnoma prepričan, da je Julči ukradla denar in se je razvedril. »Hej, če bi bil jaz paznik gori v zaporih, zakaj ne « je odgovoril veselo. Julči ga je prijala za roko in mu šepetala na uho: »Res, ti si velik bedak, da mi ne verjameš. Seveda, niti na misel mi ne pride, da bi tebe jemala za moža. Če pa bi bil tak — opisovala mu je podrobno Marijevo postavo in obraz — potem bi te seveda vzela, toda ti pa si ...« Planila je v dolgotrajen smeh. Tudi natakar, ki je bil prepričan, da ga hoče ona samo razdražiti in ga imeti potem za ljubčka, se je široko režal. Toda v njegovo začudenje, je Julči naenkrat vstala. Pomagal ji je obleči plašč ... Silna burja je zunaj, gospodična, lahko bi počakali, da nekoliko poneha.« »Da, silna burja je, toda ona bo trajala vso noč,« je odgovorila in stopila na cesto.

Že v sosedni ulici jo je zagrabil zračni vrtinec in jo vrgel v vogel neke hiše. Udarila je s čelom v zid in se zgrudila — toda, ko se je opoteklo nekaj ljudi k nji in jo je nekdo hotel dvigniti, je vstala sama, se zahvalila z drobnim nasmehom in se napotila počasi naprej. Videla je, kako so bežali beli oblaki proti obzorju morja, ti oblaki, za katerimi je včasih tolikokrat strmela čez morje, ko je še sanjalarila za Martinom, le da niso bili takrat oblaki tako razbiti in raztrgani. Z velikim trudom se je privlekla do svoje ulice in potem je rinila navzgor skozi burjo, neprestano se naslanjajoča na hiše. Ljudje, ki so se v dolgi vrsti za njo tudi oprijemali

zidov, so glasno preklinjali radi burje. Ona pa se je le drobno smehljala in in ni bilo nobenega sovraštva, ne jeze v njenem srcu. Ko je dospela v sobo, prižgala luč in se pogledala v zrcalu, je videla, da se ji je na čelu strdila kri iz ranice, ki jo je zasekal skozi kožo omet zidu, ob katerega se je udarila, ko je padla na cesti. Omotična radi pijače, ni čutila radi te ranice nikake bolečine. Vendar se je je sedaj polotil silen strah. Sama ni vedela kako, toda vse to je prišlo naenkrat in s toliko grozo, da se je vsa tresla od strahu, ko je stala pod lučjo tam sredi sobe in strmelala v zrcalo. To kar ji je zijalo nasproti s stekla, ni bila Julči, ampak neka prečudna žena, blede kot smrt in blazno se smehljajoča kakor z nekega drugega sveta. Saj tisti obraz ni bil njen obraz, saj tiste oči niso bile njene oči, saj tiste trepetajoče ustnice niso bile njene ustnice in tiste prsi za raztrgano bluzo — kdo ve, kako si jo je med potjo raztrgala — niso bile njene prsi. Tuleča burja je stresala šipe z žvenketajočim ropotom, kakor da bi hotela vsak hip udreti v sobo. Zarje na obzorju so naenkrat ugasnile in neprodinna tema je zijala onkraj šip. Julči se je sunkoma obrnila od zrcala, toda tam na vratih se je zarisala njena senca z razpuščenimi, razmršenimi lasmi in roke so visele nekam vstran od telesa. Vzkliknila je v grozi, ugasnila hitro luč, strgala obleko s sebe in se vrgla na ležišče. Tedaj je začutila, da je v sobi silno mraz. Pograbila je odeje in si jih potegnila čez telo. Toda tudi pod odejami ji je bilo mraz in je vsa trepetala, ne da bi se jasno zavedala, da jo zebe. Začutila je, kako ji nekaj leze med prsti. Zagrabila je tisto z roko. Bila je krizantema, ki jo je utrjala na Marijevem vrtu. Stisnila jo je za hip v dlan in na srce, potem jo je vrgla proti kotu v sobi. »Berta,« je vzkliknila glasno, »Berta!«

O, Julči je hotela imeti otroka. Ko je začutila, da se ji je zganilo pod srcem, se ni ustrašila, ampak polastila se jo je opojna radost. V začetku je sklenila, da ne bo povedala Mariju, ampak da bo pobegnila v tuje mesto, kjer bo rodila sad svoje ljubezni in ga negovala z vso materinsko ljubeznijo do smrti. Pripravljena je bila tisti hip žrtvovati vse za otroka. Sanje, za katerimi je tisočkrat podzavestno koprnela, so se izpolnile. Več kot dvajsetkrat je določila dan, da bo pobegnila, toda blazna ljubezen do Marija jo je vedno priklenila, da ni mogla nikamor. Končno se je med jokom in smehom razodela Mariju. Prisegla mu je, da ne bo nihče izvedel, kdo je oče otroku. On pa je tedaj preklinjal in zahteval neizprosno. »Ti vendar ne boš hotela, da bi se nekje po svetu klatil moj otrok. Veš, kaj se to pravi. Jaz nič ne verujem v tvojo ljubezen, dokler me ne ubogaš.« In predno se je zavedla, jo je proti njeni volji odvedel k zdravniku. Sledila mu je kakor v težkih žalostnih sanjah. Par mesecev pozneje ji je namignil, da se je je naveličal in da bi si rad poiskal drugo.

Tedaj mu je kakor v obupu obljubila, da mu pripelje najlepšo deklico Krasa, samo zato, da bi ga smela še kedaj videti. Razveselil se je in ji izročil mnogo denarja. Toda tisti otrok, spočet pod njenim srcem, ni umrl, čeprav je mislila, da je umrl. Natanko prav vsako noč se ji je prikazal in se ji smehljajal sredi sanj. Včasih je stal sredi sobe in stegoval

rokice proti nji — toda oči so mu bile zaprte. Drugič je zopet tekal nekje med cvetličnimi gredami na Marijevem vrtu. Begala je za njim, pa ga ni mogla dohiteti. Ali pa je videla v sanjah, kako je drvel voz po cesti, otrok je bežal pred njim, dokler ga niso dohitela kolesa in strla telesce pod seboj, da se je mlakuža krvi razlila po prahu.

...Nad morjem sveti zvezda srebrna...

Njeno telo se je skrčilo v gubo. Z zobmi se je zagrizla v blazino. Burja je besno stresla polknice. Juličine roke so krožile po zraku. »Berta, Berta — saj jaz ga nisem umorila.«

Počasi je okrenila glavo z blazine, odprla oči in zastrmela v temo sredi sobe. Sredi sobe ni bilo nič. Ozrla se je proti oknu. Za šipami ni bilo nič. Zamižala je in pogledala zopet v mračno steklo. Za njim se je stiskal droben, droben obrazek, prav tako kot prejšnjo noč. Zakrila je obraz z dlanmi. Za očmi se je svetil droben, droben obrazek in ni hotel odpreti svojih oči. In vendar je videla natanko, kako strme skozi povešene veke vanjo široke črne zenice otroka, ki mu je preprečila, da bi bil rojen. Planila je z ležišča in zopet prižgala luč. Obstala je za hip na sredi sobe, bosa in bedna. Tedaj se je zavrtela soba v blaznem vrtincu kakor vrtiljak. Krizantema na tleh je šinila nekam visoko, potem se je hipoma pogreznil v brezdanje globine. »Mama, mama,« je vzkliknila Julči, kakor takrat, ko je še bila otrok. Opotekla se je in se zgrudila na tla v nezavest. »Nad morjem sveti zvezda srebrna ...«
srebrna ...«

Prebudila se je, ko se je daniło. Izmučena in tresoča se od mraza, se je oblekla in zopet zbežala na cesto. Vedela je, da bi ne zaspala niti za hip, če bi zopet legla, kajti v jutranjih urah je ni klical otrok, toda spomini na vse, kar se je zgodilo, so ji vedno ugrabili spanje.

Burja še ni ponehala. Julči je bežala k morju, da bi se vrgla v valove. V enem samem hipu je sklenila storiti to. Ni občutila sedaj najmanjšega strahu in njena misel je bila popolnoma nejasna, tako da se ni zavedala, kaj misli storiti. Obalni stražnik je stekel za njo in jo odvedel za roko s pomola. »Ali ste blazni? Ne vidite, da butajo valovi čez ves pomol? Samo eden bi bil dovolj, da vas odnese s seboj. S pocestnicami je vrag. Vsak dan se hoče katera ubiti. Dal vas bom zapreti, če ne izginete od tukaj!« Strmela je v razsrjeni stražnikov obraz in se šele sedaj zavedla, kaj je nameravala. Ustnice so se ji zvile v krčevit smeh. »Saj se ne bom utopila,« je zajecljala. »Kaj pa potem lazite v tem vremenu na pomol! Izginite v mesto in glejte, da vas ne vidim tukaj. Ali ne veste, kje je vaš prostor? To je vendar preneumno! Če se mislite ubiti, pojdite na tak kraj, da ne bo treba drugim skakati za vami. Norec bi bil, če bi vas reševal iz takih valov. Pojdite!«

Zbežala je nazaj na ulice in stopila v beznico, ki je stala v ozki ulici tik pod starim mestom, v Pekovski ulici. Nekaj mornarjev in deklet je še dremalo ob mizah. Prebili so pač noč v tem prostoru, ker niso imeli kje

spati. Nekaj krmežljivih vek se je odprlo, ko je vstopila in so vanjo od tu in tam zastrmele kalne, trudne, zakrvavljene oči in nekateri so zamrmrali v pozdrav ter spali naprej. Nobena miza ni bila popolnoma prazna. Julči je sela k nekemu visokemu dekletu, ki je podpiralo glavo s pestmi. in edino izmed vseh gostov ni spalo. Opirala je nepremično pogled v steno pred seboj in se ni ganila. Na kolenih se ji je lepil na krilo zmečkan cigaretni ogorek.

Zaspani natakarkar je prišel k mizi. Julči mu je zašepetala, naj prinese čaja. Ko je potem polagoma pila in so se njene misli začele urejevati, je zapazila, kako strmi dekletu poleg nje v skodelico. »Ali hočeš tudi ti čaja?« »Kupi mi, če imaš denarja. Že tretjo noč nisem zaužila ničesar. Lačna sem.« — Julči ji je stisnila par desetakov v dlan. Dekletu so se zaiskrile oči. — »Hvala, bo tudi še za cigarete in ‚rozolijo‘.« — »Zakaj?« — Dekle se je grenko zasmajalo. »Ali ne znaš ti govoriti? Vidi se, da si nora. Za lizol bo, deklica moja!« — Julči je vztrepetala žlica v roki in ni odgovorila. Dekle je kupilo nekaj cigaret, čaja in kruha. — »Jaz sem Marjuči, kako je tebi ime?« — »Jaz sem Julči.« — »Lahko je tebi, ki si lepa. Ti gotovo mnogo zaslužiš. Zame se ne zmeni več nihče razen kak onemogel pijanec, brez denarja. Ne spleča se več vleči naprej.« — »Ne spleča se več vleči naprej,« je ponovila tiho Julči. »Ali hočeš še denarja, Marjuči?« — Marjuči se je nasmehnila in odkimala. »Na, vzemi še, da ti bo vsaj en dan lepo. Od kje si ti doma?« »Pozabila sem. Ne vem, kje sem doma. Saj je vseeno, kje sem doma. Za menoj ne bo tulil nihče. Prav vseeno je, kje sem doma. Že zdavnaj več ne mislim na take stvari.« — Marjuči je popila čaj in prižgala cigareto. Zamišljeno se je poigravala z dimom in strmela gori proti vratom, skozi katere je silil dan v prostor. Natakarkar je ugasnil luči. Kakor iz strašne zaklete pravljice se je budil gost za gostom. Eden in drugi je vstal in se zibal po stopnicah navzgor na cesto, beden in razcapan, da bo zopet iskal ves dan. Tudi dekleta so se dvignila. Nekatere so stopile k banku in popile malo čaja — potem so se tudi one napotile navzgor na cesto. Končno se je dvignila tudi Marjuči, se nasmehnila drobno v pozdrav Julči, ji pobožala roko in se tudi ona napotila navzgor. Julči je tiho gledala za njo. Poigravala se je s prsti, kakor da si hoče pregnati težke misli: »Uboga Klarica! Saj zame je vseeno. Zgodilo se bo morda, da bo tudi ona nekoč odšla po teh stopnicah, izgubljena in bedna, kot je odšla Marjuči, polagoma, polagoma smrti nasproti in ne bo našla človeka, ki bi se mu upala razodeti svoje zadnje težke misli. Prav tako drobno se bo nasmehnila, kot se je nasmehnila Marjuči, ki jo je sram, da bi zajokala v zadnjih dneh svojega življenja. Včasih so imeli ljudje bolj zlato srce. Kuharice Marije in služkinje Tine niso zapodili iz vile Manfreda niti potem ne, ko se je poročil gospod. Dobrodušno je pridržal obe v svoji hiši v kateri jim bodo dajali jesti do smrti. Saj ubogata vse tako, da je še gospa zadovoljna z njima in jima nikdar ne očita ničesar. O, ko bi Berta vse vedela! Kako le to, da je ta deklica tako daleč od svoje družine. Kje je zaslutila, da ni prav, kar delajo njeni. Kdo izmed tistih, ki imajo

vsega dovolj, se je do danes spomnil, da ni vse samo po sebi umevno in da so tudi sužnji ljudje. Plačala bom.«

Krenila je na Korso. Burja je ponehaval in je bilo zopet mnogo ljudi na ulici. Vendar je že od daleč zagledala Milana, ki se je rinil naprej med ljudmi. »Prignalo ga je, da bi jo videl,« je pomislila in počakala, da je došel do nje. Prijela ga je za roko. V prvem hipu je hotel z jezo izmakniti roko, potem pa jo je spoznal. »Ti si, Julči, glej prav k tebi sem namenjen. Pripeljal sem se s Kovačem. Ali bi lahko govoril s teboj?

»Pojdi z mano, Milan! Ali si prišel pogledat Klaro?« Peljala ga je v svojo sobo, naložila nekaj polen v peč in zakurila. »Mrz je, Milan?« — »Nisi ponoči nič kurila?« — »Ah, v noči človek spi in ne čuti mraza.« — Pobrala je krizantemo in jo vrgla na ogenj. »Ta roža je rasla na vrtu, kjer biva sedaj Klara.« — Gledala ga je v oči. Milan je molčal. »Kako, da si prišel v Trst? Ali bi hotel videti Klaro? Moj Martin mi ni bil tako zvest, kot si ti Klari. Mislila sem nekoč, da bo prišel pome, pa ni prišel. Ali se odpelješ že nocoj nazaj domov s Kovačem? Sedi vendar k peči, da ti bo toplo.«

»Julči, poslušaj! Zakaj se mi tako smeješ? Pretepel sem paznika, ker nam je pritrgoval od plače. Par dni so me zaprli. Pazniku se ni zgodilo nič — jaz pa sem bil odpuščen. Prišel sem, da bi še enkrat poiskusi v Trstu poiskati službo. Tudi drugače bi ne mogel več strpeti. Ali ne veš, da sem bil njen... Pokazala mi boš, kje je sedaj Klara in odvedel jo bom iz tiste hiše in bom pretepel tistega...«

»Kam jo boš vlekel?«

Milan je umolknil. Julči se je zasmejala glasno. »Zakaj se zopet smeješ? Ali nimaš nobenega srca? Jaz ne morem dopustiti, da bi se ona prodajala. Ne veš, koliko sem prestal radi tega. Klara mora iz tiste hiše.«

»Kdo ti je rekel, da se prodaja?«

»Sama mi je namignila, še preden je šla. In sedaj je že tretjič poslala domov mnogo denarja. Nobena služkinja ne more danes toliko prihraniti.«

»Milan, bolje bi bilo, če bi ne pretepel tistega paznika in bi lepo ostal doma. Sedaj si seveda brez službe in je zato skoraj vseeno, kje si. Povem ti, da ne boš našel v mestu službe in če bi jo tudi našel, bi ti ne ostalo od plače prav nič. Ali me razumeš? Danes jih na tisoče išče službo po tem mestu. Čuj me, Klara te še ljubi in do danes je ostala prav taka, kot si jo še gledal ti. Mladi gospod se je zaljubil vanjo, kajti drugače bi ne mogla iti z glavo skozi zid in bi jo njena mati napodila že prvi mesec. Sedaj pa jo mladi gospod gleda, kakor bi gledal podobo na steni. Ona seveda prejema denar. Morda se ti zdi to grdo. Toda zakaj bi imeli nekateri vse in drugi nič? Le pojdi v vilo — odgnali jo bodo potem takoj in boš ti reševal njen dom. Kaj dela njena sestra Maša?

»Težko bolna je bila. Mesec dni je ležala, pa niso hoteli pisati Klari, da bi se ne prestrašila. Sedaj ni več v nevarnosti — po Klari pa sprašuje vsak dan. Ubogi otrok! Jaz sem jo mnogokrat obiskal in ji kaj bral ob

postelji. Klarin brat pa je pisal, da se povrne iz Južne Amerike, ker tam tudi ni mogoče več dobiti dela,« je pripovedoval Milan temno.

»Vidiš torej, da ni nobene rešitve. Prepusti usodi, naj ona naredi svoje. Če bi rad videl Klaro, pojdem tja in bom rekla hišniku, naj jo pokliče sem. Tukaj se bosta sestala. Zvečer pa se vrni s Kovačem domov! Ko bo njena hiša rešena, pridi po njo in če bo še hotela s tabo, jo vzemi v svoj bedni dom. Dopoldne je mladi gospod v šoli. Če hočeš, grem takoj po Klaro.«

»Ne, Julči, ne boš storila tega. Ostal bom tu in poizkusil vse. Klara ne sme vedeti, da sem v Trstu. In če se mi vse posreči, bom prodal hišico doma in vse kar imam, Kovaču, ki mi je tudi sedaj posodil nekaj denarja za prve dni, ugrabil bom Klaro iz tistega brloga in se bom odpeljal z njo in z Mašo čez morje v Aleksandrijo. Tam je menda mnogo naših in jih ne preganjajo tako kot tukaj. Tam smejo imeti celo svoja društva in si pomagajo med seboj. Ugrabil bom Klaro in tistega psa bom pretepel.«

Julči je dolgo molčala na te besede. Lesket, ki se ji je svetil v noči v zenicah, se je prikazal zopet.

»Milan, dober človek si in menda ni takega na svetu, ki bi bil pripravljen za to kar ljubi, žrtvovati vse. Le ti si tak in Klara je taka in vem, koliko si moral prestati, da nisi poprej dospel v Trst. Potrpi, morda se bo še vse nekako uredilo. Povej mi, koliko je še dolgá na Legiševem posestvu?«

»Okoli osem tisoč lir.«

»Da, morda se bo še vse nekako uredilo — le v vilo nikar ne hodi in niti ne skušaj spoznati mladega gospoda! On je boljši kot vsi drugi njegove vrste v tem mestu. Sedaj je tako in če se bo kedaj na svetu kaj spremenilo, bo pač drugače, toda sedaj je tako. Med tem, ko boš iskal dela, me včasih obišči. Jaz bi rada, da bi bilo nekdam tebi in Klarici lepo. Mene ni imel nihče tako rad, kot imaš ti njo. Vidiš strašno dolgčas mi je. Le obišči me včasih! Morebiti se bo zgodilo, da Vama ne bo treba hoditi v Aleksandrijo.

Ko se je Milan poslovil, je Julči sedla zopet s tistim svojim prečudnim nasmehom k mizi in napisala tole pismo.

Spoštovani gospod Marij!

Radi silno težkega gmotnega položaja prisiljena, Vas prosim, da mi nakažete na moj dom po banki tekom dveh dni svoto osem tisoč lir. Zavežujem se s častno besedo, da bo ta vsota zadnja, ki jo zahtevam od Vas, in da bom odslej živela tako, kot da Vas nisem nikdar poznala. V slučaju, da bi mi ne poslali pravočasno denarja, bom prisiljena narediti pred sodnijo nesrečno sebe in Vas.

Vas pozdravlja s spoštovanjem

Julči.

Ko je napisala to pismo, je strmela še dolgo v te vrstice, potem si je obrisala oči in nesla pismo do vile, kjer ga je izročila hišniku.

V nekaj dneh je dospel ta denar. Julči ga je takoj odnesla na pošto in ga odposlala v domačo vas na naslov Klarinega očeta. S pošte se je napotila v bolnico. Stopila je v kapelo in se ozrla na dva mrliča. Ni spoznala nobenega. Poklicala je slugo. »Povejte mi, ali se je včeraj ali danes umorila neka Marjuči?« — »Marjuči? Kako se piše?« — »Res ne vem, kako se piše, a je bila moja prijateljica.« — »Zdi se mi, da leži v mrtvašnici neka Marjuči, toda tja vas ne smem peljati. Pridite jutri pogledat v kapelo.« — Stisnila mu je nekaj lir v roko. Prikimal je in jo vodil skozi bolnico v dolg, širok, mračen prostor. S stene je strmel vanjo ogromni Kristusov kip, pribit na križ. Po mizah je ležalo mnogo golih mrličev, ki so čakali na obdukcijo in na poslednjo pot. Marjuči je ležala prav na drugem koncu dvorane z rokami prekrižanimi čez bedno telo in belo kot marmor. Osteklenele oči so ji strmele nepremično v strop. Na obrazu se je še poznal sled bolečin, ki ga je povzročil strup. Na mizi je bil pritrjen karton: »Marica Martinchich«. — »Vedela sem, da se ne laže,« je rekla Julči. »Samo enkrat sem jo srečala, pa sem vedela, da ne laže. Sluga, tukaj imate nekaj denarja in ji kupite cvetja za zadnjo pot, saj k pogrebu tako ne bo nobenega človeka, dasi bi jo moralo spremiti vseh tistih tisoč, ki so se radovali radi nje. Zbogom, Marjuči!« — Sluga je začuden strmел na dekle, ki je z omahujočim korakom stopalo pred njim po dolgi dvorani med mrliča in mimo Kristusovega kipa proti izhodu dvorane.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Cvetko Vonjavec:

Večer.

*Zadnji kopneči ostanki sonca
ko zlati cvetovi
mirno leže po dolinah,
pod selom
na holma zelenem obronku
s krvavim smehljam dan tiho umira,
ko Matere božje sinji pasovi
večernih zvonov glasovi
vihrajo v linah.*

*Vijolična peča somraka
snežnike in holme zastira,
veter v vejevju smrek tiho plaka.
Tišina je iz vseмира
srebrne peroti
nad zemljo ljubeče razpela,
pod njo je v grmovju svetli spev kosa
ko zlat vir usahnil,
na šipkovih cvetih blešči se le rosa.*

*Drevesa po vrtilih so v sladkem zamaknjenju
v daljno kupolo neba zastrmela.*

*Ko sinji smehljaji
so vonji tihih vijolic s prisoja
k meni prispeli
in kakor s poljubi srce mi odeli.
Na vrtu se izmed rož ko ljubeč vzdih
izvil je vonj tih,
ko božji poljub na lice mi dahnil.*

*Na kamričnem oknu v tem dihu rdeč nagelj
je kakor kerub
z dlanmi si zelenimi lice zaslonil.
Na licu še vedno mi cvel je poljub,
ko v tihem, omamnem sijaju večera
kot v božjem naročju sem sladko utonil...*

Peleasa:

Friderik Ozanam, ustanovitelj Vincencijevih konferenc (1833—1933).

Kdo je bil Friderik Ozanam? Definicija njegove osebnosti bi bila približno tale: Delo združeno s pobožnostjo, velikodušnostjo, najgorečnejšo ljubeznijo, s tisto ljubeznijo do bližnjega, ki se ne zadovolji s tem, da daje miloščino, ampak ljubezen, ki hoče vedeti, komu daje, ljubezen, ki obiskuje reveže na njihovih domovih, ljubezen, ki se prilagodi njihovim resničnim razmeram, ljubezen slednjič, ki ne zaupa zunanjo-sti. Tako torej je bilo pravilo ustanovitelja Vincencijevih konferenc. Njegovo življenje je bilo kratko, a bogato zakladov, katerih rja ne razje in molj ne uniči.

Rodil se je leta 1813. v Milanu, ki je bil takrat pod francosko vlado. Njegovi starši so bili pobožni katoličani. Oče je bil višji častnik Napoleonove armade. Poročil se je z bogato hčerko lyonskega trgovca. Zapustivši vojaško službo, je ustanovil v Parizu lastno trgovino. Neprevidni podpis v prid nekega sorodnika ga je spravil v težkoče. Prijatelji so ga nagovarjali, da stopi zopet v armado, on pa je odklonil vse ugodne ponudbe: Preselil se je v Lyon in tam s poučevanjem preživiljal malo družino. Prišel je študirati medicino. Vsako tromesečje je hodil peš v Milan ali pa v Pavijo k izpitom. Leta 1813. je vodil vojaško bolnico v Milanu, kjer sta divjala kuga in legar. Napoleon, suveren Lombardije, ga je za požrtvovalno vztrajnost odlikoval.

To leto se mu je rodil Friderik Anton, kot peti otrok družine, ki jih bo štela 14.

Bogata je bila tudi dediščina vzorov in spominov, ki jo je prejel od matere. V otroških letih je videla obleganje Lyona, kjer je bil njen oče veletržec s svilo. Eden njenih bratov je bil skupno s cvetom lyonske mladine ustreljen v mestu. Oče in mati sta srečno ušla v Švico, kjer je Friderikova mati v lepem koticu, tam med ženevskim in Neuenburškim jezerom opravila prvo sveto obhajilo v neki protestanski cerkvi, katero so po posebni milosti smeli uporabljati tudi katoličani.

Friderikova mati je tudi v zakonu preživljala težke čase. Bila je velika žena. Pomislimo samo, da je bil njen mož star 36 let, ko je prišel s študijem medicine. Ko

so Avstrijci zavzeli Milan, ga je zapustil. Ponosni Francoz ni hotel živeti pod tujimi gospodarji.

Mali Friderik je študiral najprej v Lyonu. Tu so se mu učitelji čudili. Sveti ogenj lepega in dobrega je gorel v njem. Že s 13. letom je pisal francoske in latinske pesmice. 15 let star je poklonil prvi zvezek svojih poezij staršem za novo leto. To 15. leto je bilo zanj velevažno leto: Nebo njegove vere se je namreč pokrilo z oblaki in v njegovo srce se je naselil dvom. Pobožni duhovnik ga je rešil. Kot 16 leten mladenič pa je Friderik Ozanam že zagovarjal krščanstvo.

Devetnajstletnega je poslal oče v Pariz študirat pravo. Lyon takrat še ni imel pravne fakultete. To je bilo leta 1831. V Parizu se je seznanil z Lacordairom, ki je postal njegov prijatelj in kasneje njegov življenjepisec. Lacordaire, veliki notredamski govornik, je postal takorekoč osrednja točka vse tedanje pariške kat. akadem-ske mladine, katere revolucija ni bila zaslužnila.

Dve leti po prihodu v Pariz ustanovi Ozanam s peščico tovarišev, z elito pariškega katoliškega cveta, prvo Vincencijevo konferenco. Ta peščica gorečih dijakov, ki je štela prvotno samo 4 člane, je hotela dejansko pokazati svojo vero, hotela je posnemati Kristusa, oznanjajočega sveti Evangelij. Pojdimo k revežem! Prvo njihovo dejanje je bilo to, da so v hudi zimi leta 1833. nesli revežem nekaj drv. V par dneh je društvo narastlo na osem članov. Med temi je bil tudi neki novospreobrnjenec. Člani so bili sami mladci, le eden je bil star 20 let. Prvo zborovanje so imeli meseca maja 1833. leta v prostorih katoliškega lista »La Tribune Catholique« rue Petit Bourbon-Saint-Sulpice v župniji Saint Étienne du Mont.

In kaj jih je nagnilo k tej ustanovitvi? Da moremo odgovoriti na to vprašanje, se moramo zamisliti v tisto dobo, ki je neposredno sledila revoluciji. Tu vidimo na eni strani krive preroke, ki hočejo pridobiti z novimi nauki velike mase. Na drug strani pa zbegano, vznemirjeno ljudstvo, malomarne brezverske množice. Med temi so se izgubljali tudi krščanski mladeniči. Prestrašili so se nevarnosti, katere je samota in skušnjava Pariza množila ob vsakem koraku. Ustavili so se pred Bogom in globoko čutili svojo slabost. Kje iskati pomoči? V študiju? Saj so bili marljivi, nekateri so že celo slavni od tiste prve slave, ki je kot jutranja zarja gloriije. Toda učenost ne zadostuje. To pričajo tudi že Egipt, Grčija in Rim, ki nas lahko očarajo s skladnostjo misli in soglasjem besed — nikakor pa nas ne zadostijo. Soglasju antike, njeni velikosti in lepoti je manjkalo dobrote in ljubezni. Antični bogovi, katerih število gre v tisoče, se kregajo kot ljudje, v družbi pa močni tepta slabiča. In kar je antika poznala najlepšega ... bele vestalke, niso imele ne prostosti, pa tudi ne čistosti krščanskega dekleta. In Atena, ki je živela le v bajeslovju med toliko drugimi boginjami, ni imela ničesar dati revežem, nesrečnim dušam, vznemirjenim duhovom, trpinčenemu telesu. Niti človeškega usmiljenja ni imela v tem svetu moči, sestavljenem iz gospodarjev in sužnjev.

Ti mladci so bili goreči, pobožni kristjani. Odslej naj bi te mladce ne vezal več študij, še manj sebične zabave ... pač pa ideal krščanske ljubezni. Takšna je bila prva in edina zamisel spoštljivega ustanovitelja Vincencijevih konferenc. Poslušajmo njega samega!

»Ni bil naš glavni namen pomagati revežem, to nam je bilo le sredstvo. Naš cilj je bil, da se sami trdno držimo v katoliški veri in da jo razširjamo tudi pri drugih, z istim sredstvom, namreč s krščansko ljubeznijo.«

Zavest lastne slabosti torej jih je nagnila, da so se združili. Pri siromakih so ti mladci prosili ljubezni, spodbude. Kako lepa združitev dveh slabosti, ki postaneta sila! Iz slabosti denarja v skrbih siromaka in iz slabosti denarja v preobilju bogatina je izšla dobrotelost bogatina in hvaležnost siromaka.

Tako je veliko društvo svetega Vincencija Pav., ki se je pričelo skromno, a je v Parizu samem kmalu štel nad 3000 članic in je poplavilo Evropo s svojimi konferencami. Na Vzhod in v Ameriko je neslo seme dobrotelosti in krščanske ljubezni. Ozanam, ki je umrl dvajset let pozneje, ga je videl razmahnjene po svetu.

Ozanam je postal spomladi leta 1836. doktor prava. Postati pravnik pa ni bil njegov cilj, saj bi se bilo to reklo opustiti apostolat književnosti, s katero je zaročil svoja otroška leta, svojo mladost in ki mu je prinašala toliko plemenitega in svetega veselja: Pisati za Boga, govoriti za Boga — to je bil njegov ideal. Nezadovoljen sam s seboj in s svojim poklicem je padel Ozanam v neko razdvojenost. Strast, katero je užgala v njem književnost, se je polastila njegove duše. Stal je med dvema poklicema in nobenemu ni pripadal. Vrnil se je v Lyon in v prvih 4 mesecih svojega bivanja v rojstnem mestu je tu s pomočjo nekaterih dijakov, ki so se tudi z njim vrnili iz Pariza, ustanovil prvo Vincencijevo konferenco.

Že naslednjo pomlad pa je šel za tri mesece zopet v Pariz, kjer se je poglobljal v študij beletistrike. Med tem mu je oče nenadoma umrl. Ko je hotel revežu nuditi zdravniško pomoč, je padel na stopnjišču in ni več vstal. Po njegovi smrti so našli, da je dve tretjini zdravniških obiskov naredil zastoj. Friderik je moral odslej vzdrževati tudi mater.

Leta 1839 je postal doktor filozofije. Par mesecev pozneje pa mu je umrla še mati, ki mu je bila najvišje na svetu. Bila je sveta žena. Friderik je zapisal o njej: »O Gospod, v naročju svoje matere sem se naučil Tvojega strahu in v njenih pogledih Tvoje ljubezni.« Oče in mati sta umrla v službi revežev. Tem sta žrtvovala ves čas in vse delo, odkar so ju sinovi lahko pogrešali. Po materini smrti pravi Ozanam: »Kadar sem tako srečen, da grem k sv. obhajilu, kadar me Gospod obišče, se mi zdi, da mu sledi v moje bedno srce tudi moja mati, kot ga je neštetokrat spremljala, ko so Ga nesli kot popotnico v revne domove.«

V decembru leta 1839 je zasedel stolico trgovskega prava v Lyonu. Njegova govorjena beseda je bila še bolj prepričevalna kot pisana. Bil je govornik. Četudi je bil lajik, vendar je bila vsaka njegova beseda sveta. Nekaj časa pa je čutil tudi višji klic, da pridiguje resnico, da se popolnoma posveti reševanju duš. Ko je leta 1839. abbé Lacordaire, vstopil v red sv. Dominika, je tudi Ozanam premišljeval, če bi sledil svojemu prijatelju. Kmalu pa je spoznal, da je družba Vincencija Pav. njegovo še neobdelano polje. Smatral bi bil za izdajstvo, če bi jo zapustil v dobi, ko je še tako potrebovala njegove pomoči.

Naslednje leto 1840. je bil Ozanam poklican na slavno Sorbonno in je tam zasedel stolico tuje književnosti. Sin Italije, ki je govoril nemško, špansko in angleško, je pač mogel odgovarjati velikim zahtevam. Pripadal je odslej Parizu, književnosti in Bogu pa bolj, kot kdaj poprej. Njegovi življenjepisci nam ga predstavljajo v molitev zatopljenega preden gre k predavanju, da ne bi nepremišljeno izgovoril česa, kar bi nasprotovalo sveti resnici, ali kar bi dajalo povoda njegovi osebnosti slavi.

Umrli je 8. septembra 1853. leta v Marseillu. Mesec pred smrtjo je še zbral svoje poslednje moči in se podal v Livorno in Sieno. Tu je pripravil zibel dijaški konferenci, ki je bila njegova poslednja duhovna hči. Potem se je vrnil in se vkrcal za Francijo, spremljan od svoje žene, edinega otroka in brata zdravnika. Komaj je stopil na domača, francoska tla, je že naslednji dan umrl v Marseillu, med sobratih Vinc. konference, star komaj 40 let.

V francoski literaturi ne poznam lepših strani, kot so tiste, ki opisujejo zadnje leto življenja tega največjega katoličana. Življenje nobenega svetnika ne more biti lepše. Že leta 1909. ob priliki beatifikacije svete **Ivane d'Arc**, so romarji Vincencijevih konferenc v Rimu slišali iz ust Pija X. besede, ki so jim dale upanja na višjo slavo ustanovitelja. In leta 1925. se je pod predsedništvom pariškega generalnega vikarja **Gastona** pričela preiskava. Naslednje leto 1926. je pariški kardinal in nadškof dal pobudo za preiskavo Ozanamovih del, tudi pod predsedništvom **Gastona**. Preiskujejo se torej njegovi spisi in njegovo življenje.

Ko so leta 1913. slavili stoletnico Ozanamovega rojstva, je bil Pariz središče vseh slavnosti. Tudi Slovenci so se ga ob tej priliki spomnili s kratkim življenjepisom, ki je izšel izpod peresa prelata Kalana v Domu in Svetu. Danes, ob stoletnici Vincencijevih konferenc pa naši pogledi ne gredo več samo proti Parizu, obračajo se tudi že proti Rimu. Vsi pogoji, katere Cerkev zahteva, so bili izpolnjeni v Ozanamovem življenju in v njegovih delih. Friderik Ozanam ni samo vzor, ki naj mu sledimo, ni samo patron, katerega naj bi častili, on je priprošnjik, katerega naj bi klicali na pomoč, če še ne javno, pa vsaj v tišini svojih src. Pozdravljamo v njem glavnega ustanovitelja Vincencijevih konferenc, katerih splošna želja je ta, da ga Cerkev povzdigne na oltar in s tem dovoli javno češčenje temu velikemu možu.

Ozanamovo truplo počiva v karmelski cerkvi rue Vaugirard, pod skromnim spomenikom, ki nosi velepomembne besede svetega Evangelija: Zakaj iščete med mrtvimi njega, ki je živ?« V tej cerkvi se zbirajo katoliški dijakci k molitvi in službi božji. Tako se izpolnjujejo proroške besede, katere je Ozanam izgovoril 15. januarja 1831. leta: »Blagor mi, če bodo prihajali k meni prijatelji. Združili bomo svoje moči, ustanovili akcijo, drugi se nam bodo pridružili in morda se bo nekega dne naše društvo znašlo pod senco te zaščitnice. Katoličanstvo, mladosti in sile polno bo hipoma vstalo na svetu in vodilo ljudi k pravi civilizaciji in k pravi sreči.«

Če človek obiše njegov grob, se lahko prepriča, kako hodijo tja slavni možje iz vseh delov sveta, škofje in duhovniki, prelati in lajiki. Prihajajo iz Amerike, Zedinjenih držav, Kanade, celo črnice tam srečujemo. Poklanjajo mu vence, darujejo denar za vzdrževanje groba. Vsi pa si gotovo zapomnijo in vzamejo seboj v domovino besede, katere čitajo na marmorju in katere so angeli govorili svetim ženam ob Kristusovem grobu:« Zakaj iščete med mrtvimi njega, ki je živ?«

Marsikdo je pisal o Frideriku Ozanamu. Njegov brat, misijonar, je odkril zaklad spominov iz intimnega, družinskega življenja. Za njim sta pisala dva njegova najintimnejša prijatelja, katerih vsakdo mu je spletel častno krono. Prvi je veliki dominikanec in slavni notredamski govornik Lacordaire, drugi je Ampère, ki ga predstavlja kot znanstvenika, kot literata. Pozneje so izšli še številni življenjepisi. Vincencijska konferenca tudi ni bila med zadnjimi. Posebno pozornost pa je zbudilo delo neke irske gospe, Kathleen o Meara po imenu. V njenih spisih zasledimo nekaj odmevov iz intimnih pogovorov, katere je imela ta Irka z vdovo Ozanamovo.

Prav zelo želimo, da bi tudi med Slovenci zrastel Ozanamov življenjepis, kjer bi se prav posebno poudarjal Ozanam karitativni delavec, Ozanam katoličan.

Pravega Ozanama pa spoznamo po njegovih lastnih spisih. **Krščanska civilizacija v V. stoletju** je mojstersko delo, takorekoč oporoka njegove duše. Francoska akademija je dala za to delo po avtorjevi smrti Ozanamovi vdovi lepo nagrado, takratnih 3000 frankov.

V svojih **Germanških studijah** in pa v knjigi **Františkanski pesniki v Italiji** obravnava Ozanam vlogo Cerkve v srednjem veku. Krona njegovih del pa je globokoumna studija **Divine komedije**, njegova **Teza o Danteju in kat. filozofiji v XIII. stoletju**. Ko človek čita Ozanamova dela, čuti nekak lahnotopel dih ljubezni do katoliške Cerkve — in pa do revežev. Pisatelj je Cerkev goreče, otroško ljubil. Ozanamov slog, ki se nam prav posebno razodeva v **Danteju in kat. filozofiji, v XIII. stoletju**, je vedno dovršen, muzikalično nežen. Mogočna dikcija je vedno čista in ubrana, četudi ima kak stavek včasih preobilnost slik. Želja, izraziti se kolikor mogoče natančno in čitatelju podati vso potrebno razlago, ga je privedla včasih v neko prenatrpanost besed. Nikdar pa ne pretirava.

Intimnega Ozanama pa najdemo v njegovih lastnih pismih, katerih je do danes izšlo okoli 2.000 in še niso vsa izdana.

Ozanam ni poznal tiste veselosti, ki je last vsake mladine. Sence melanholije so lahko zarisane v njegovem resnem obrazu. Rado se ponavlja, da melanholija kroži nad velikimi dušami. Tudi on je doživel tisto usodo, ki je last nas vseh: V mladosti človek dela velike načrte. Tok časa pa zmanjša njihov obseg. Človek kmalu uvidi, da je prostor, kjer so se razprostrla krila njegovih sanj veliko preobsežen, in da ga vsi njegovi napor ne bodo mogli izpolniti. Naše življenje je le kratko in še to prepolno razočaranj. Življenje hitro mineva, a mi med tem požrtvovalno preorjemo eno samo brazdo, ko smo hoteli delati po celi njivi.

Ozanamova brazda je bila **Caritas**, tista Caritas, ki se sklanja nad človeško bedo, donašajoč kruha in obleke, krepčila, ljubezni in spoštovanja. »Pojdimo k revežem,« kliče svojim kolegom. Revežem pa ni prinašal samo materialne pomoči, marveč tudi moralne opore.

Iz Pariza in Lyona se je karitativni pokret razmahnil najprej po vsej Franciji, potem pa po ostalem svetu. Saj tako si je Ozanam te konference tudi zamislil, rekoč: »Ves svet bi rad spletel v eno samo karitativno mrežo!« In preden so se njegove oči zaprle, so zrle nad 2.000 takih domov. Danes pa ima večina civiliziranih držav nebroj sekcij te dobrodelnih ustanov. Skoro vse države so poslale svoje zastopnike na prvi mednarodni karitativni kongres, ki se je vršil v Lucernu od 31. avgusta do 3. septembra 1926. leta in čigar namen je bil, še bolj razširiti delo usmiljenja, da postane splošno, mednarodno, vesoljno, z eno besedo — katoliško.

Rojstno mesto Lyon gradi zadnji čas Ozanamu spomenik z novo cerkvijo sv. Vincencija Pavelskega, katerega je posnemal. Cerkev zidajo po načrtu arhitekta **Sainte Marie Perrin**, ki je svak največjega sodobnega katoliškega pesnika in francoskega poslanika v Washingtonu, **Pavla Claudela**, ki je že nad 40 let član Vincencijskih konferenc.

Romar, ki pride v Lourdes, je ginjen, ko vidi, kako se na tem križišču in središču človeške betežnosti in bolezni in pa največjih milosti, spominjajo Ozanama. Vsak dan se na Lurški Kalvariji daruje sv. maša zanj.

Svet postavlja Ozanamu spomenike. In mi? Če ne moremo drugega, eno lahko storimo, in to je, da se zvesto oklenemo naših Vincencijevih in Elizabetinih konferenc, ki tako uspešno delujejo tudi med nami. Tudi mi naj bi čutili, da Ozanamova smrt ni ničesar spremenila in da ni mogla uničiti vezi, ki druží Ozanamovega duha z reveži. Naša srca naj sledijo temu duhu! Pojdimo k njemu po nasvete! Pri njem se učimo tiste skrivnosti silnega in skromnega dobrodelnega udejstvovanja, tiste krščanske znanosti, ki ljubi reveža in gleda v njem Boga.

Joža Likovič:

Hčere bežé ...

(Nadalj.)

Tako je v teh pomladanskih mesecih naravnost otopela. Edino razvedrilo je našla v šumni družbi, ki jo je vsaj za nekaj ur omamila, da je pozabila na puščobo svojega življenja, ki si ga ni znala uravnati. Drugo nedeljo bo zopet ves dan prosta, ravnateljeva družina se odpelje na Bled. Ona bi se lahko pridružila neki prijetni družbi, ki bo napravila izlet na Posavje, kjer bodo rajali in peli. Kdo bi zamudil mikavno priložnost! Edino denarja ji primankuje. Ta nepogrešljivi denar! Pri šivilji mora plačati zastareli dolg, sicer jo bo tožila, prijateljici je dolžna dvesto dinarjev, rada bi si nabavila letne šolnčke z bisernimi zaponkami. Toda kje dobiti denar?

Julči je vstala in priprla okno. Ozrla se je po sprejemnici; zlata večerna luč je zastrla opravo in predmete s tajinstvenim bleskom. Bele sohe so hrepeneče prožile tanke roke. Julči se je še enkrat ozrla okoli. Pogled ji je obtičal na mali omarici, kjer se je blestela skrinjica iz črnega lesa; v njenih predalih je hranila gospa zlate dragocenosti. Plaho je segla po njej in jo potresla. Zlato, suho zlato je zazvenelo! Bliskovita misel jo je prešinila: Vzemi zlato zapestnico in jo zastavi za mesec dni; prvega boš že rešila zastavljeno dragocenost, nihče ne bo zaznal. Denar boš porabila za izlet ...

Vso noč je Lucifer kolovratil po mestu in lovil uboge duše! Po benicah je stiskal oguljeni rep in begal blodnice, lovil grešnike in zalezoval omahljivce. Toda slabo se je odrezal! Danilo se je že, debela megla se je valila izpod Krima in mrazila ozračje. Vreča pa je bila še vedno skoraj prazna, nekaj onemoglih duš se je premetavalo v njej... Ljubljana je še spala. Komaj da se je prebudil sv. Peter, ki je sklical cestarje, trudne železničarje in tobačne delavke.

Lucifer se je hotel umakniti za Ljubljano, morda najde tamkaj še kakega pijanega ponočnjaka. V megli pa je zgrešil pot in se zagnal v cerkvena vrata! Huu... Šklepnil je s čeljustmi, se brez moči opotekel in pal na grbasti hrbet. Malha se je razvezala, duše so se rešile in stisnile k posvečenemu zidu. Lucifer je jezno kresnil s kopiti, pobral prazno malho,

bruhnil ognjeno slino in se dvignil v megleno ozračje. Nenadoma je zadovoljno pomomljal, napel ušesa in vohal za sledjo. Priplazil se je na tih vrt in se obesil pod okno...

Julči se je odločila: danes ali nikoli! Vso noč se je trudila z usodnim razmišljanjem in skrivala razboljeno glavo pod odejo. Mina je mirno spala, nič ni motilo njenega nočnega počitka. Vsa hiša je bila zazibana v v sladak sen. Julči se je oprezno dvignila in sklonila preko končnice; zavila se je v volnen koc in vzela vetrih izpod slamnjače. Zagrnila je posteljo, da je izgledala, kakor da še vedno spi... pristavila stol za obleko in prisluhnila. Mina se ni ganila. Na vratih je še enkrat vrgla bežen pogled po spalnici, stisnila vetrih na prsa in se za hipec zagedala v Marijino podobo nad Mininim ležiščem; plamček je strepetal, zazdelo se ji je, da se pregibljejo Marijine ustnice, da se svetijo njene prečiste oči, da rdijo oblaki pod njenimi nogami, pod katerimi trpijo duše krivičnih... Mukoma se je odtrgala, priprla vrata in se zgubila v temnem hodniku. Tiho in previdno se je plazila ob steni. S težavo je zadrževala sapo in prisluškovala vsak drugi korak. Nekje je pritajeno zašumelo; pod podom je votlo počilo, v somraku se je zganila senca. Julči je zlagoma obšla spalnico dekle Ančke, otipala steno in prisluhnila. Iz deklične čumnate je bilo čuti mirno dihanje; stara ura se je z zaletujočim tiktakanjem dolgočasila. Julči je postala potna in vroča; nestrpnost jo je prevzela. Dlani so se prijemale stene. O Bog! Kaj naj stori, če zapusti na steni vidne sledove svojih tatinskih rok, ki bodo izdali grešno početje! Še nekaj korakov, še nekaj globokih pritajenih vzdihov, še pet stopinj, mačje lahek skok... Čisto rahlo je oddrznila vrata in se vtihotapila v salon. Jarka luč cestne svetiljke je padala skozi okna in risala na stropu motne like. Julči se je oddahnila in pripravila vetrih. Približala se je omarici in zataknila tatinsko orodje v skrinjico. Ključavnica je popustila, predal je zdrknul, zlato je lesknilo v poltemi. Julči je segla po drobnem plenu in stisnila zapestnico. Tedaj jo je nekaj streslo, strog glas jo je posvaril:

»Julči nikar! Toliko ti zaupa gospodinja, ne kradi...«

Že je hotela spustiti dragotino, zapreti predal in opustiti tatinsko početje. Toda ni mogla! Grozna sila jo je vzela in tiščala dlan. Urno je zaklenila predal, poravnala prtič pred skrinjico in se umaknila k vratom. Vsa zmučena se je priplazila nazaj. Nekje je bila ura pet, petelin je zapel. Greh je bil storjen. Julči je stlačila zapestnico in vetrih pod odejo, ni pa opazila, da je zgubila zlat obesek s srčkom!

Gospa in hčerka sta se napravljali v posete k sodnikovim. Treba se je obleči izbranejše! Natakniti prstane, obesiti dragocene ovratnice... Gospa je hotela odpreti predalček z zlatnino, toda ključ ni hotel prijeti. Škrtnil je in se zataknil nekje v špranji. Gospa je nevoljno stresla svojo glavo ključ, toda brez uspeha! Nenadoma pa se je predalček sam odprl, kakor da ga je neznana sila potisnila v njene trepetajoče roke; v njem je

bilo vse premetano. škatljice so bile prevržene, prstani so se porazgubili po kotih. Zapestnice pa ni našla! Groza jo je obšla, prestrašeno je jeknila in pala v naslonjač:

»Tatovi, roparji...«

Groza se je stopnjevala! Morda tiči še vedno kak ropar s krvavo obrobjenimi očmi in rokovnjaškimi naklepi nekje za omaro ter stiska zakravljeni nož.

»Julči, Ančka...« se je ponovno zgrozila pred tajinstveno silo ter v obupni samoobrambi sklenila roki na prsih. Toda nikdo se ni odzval, vsa hiša je molčala.

»Mina!« je skušala prevpiti grozno tišino. Končno so vendar zacvilila kuhinjska vrata, plahi koraki so se približali.

»Jezus! Gospa, kaj se je vendar zgodilo?« je verno zatarnala kuharica Mina pred vrati salona.

»Tatovi!« je prijekala gospodinja, vsa skrušena in obupana.

»Tatovi!« je zatarnala Mina in odhitela v kuhinjo.

Koncem hodnika se je pojavila Julči, vsa zmedena in sestrašena. Niti malo ni ponoči mislila, da bo tako kmalu pogrešila gospa ukradeno zapestnico. Strahoma je pripomnila:

»Morda ste zapestnico kam založili? Išimo jo...«

Gospa Železnikova je sklicala posle in hčer, vrgli so se na tla, pretikali za omarami in iskali. Odmaknili so ogledalo v kotu hodnika; edino mal pajk je pobegnil s svojo skrito srečo in se zgubil pod preprogo. Ves trud zaman! Mina in Ančka sta se vrnili v kuhinjo, gospa se je zaprla v sobo in otrpnila. Samo Julči in Lidiya sta še pregledovali po stanovanju.

»Joj!« je radostno vzkliknila Lidiya, ko je našla v slami pred Ančkinso sobico zlati srček, ki je bil pritrjen k pogrešani zapestnici.

»Se je našlo?« je hlinila Julči začudenje.

»Mami, srček se je našel!« je stekla hčerka v sobo, ne da bi se zme nila za hišno.

»Kaj... kje...«

»Pred Ančkinso sobo,« je ravnodušno izpovedala hči.

»Ančka! Takoj sem!« je strogo velela gospodinja. Posode v kuhinji so zaropotale, voda je nehala šumeti. Na prag je stopila dekla Ančka, vsa drobna in poslušna. Kolikokrat jo je poklicala gospa! Vedno se je prikazala z istim nasmeškom. Roki je skrivala pod belim predpasnikom, pred gospo je vedno stopila čedna in snažna... Danes so se oči vseh ostro zapičile v ubogo deklo, ki ni slutila ničesar hudega. Misli vseh so se izobličile v težak sum! Tatnica je, pred njeno sobo so našli košček zapestnice. Prosim, zlate zapestnice!

Julči se je medtem pilatovsko odstranila in se zgubila v sobanah. Pomagati ni mogla, sebe izdati tudi ni hotela! Upala je, da se bo že kako razvozljalo. Ni pa pomislila, da se bo izvršila radi njene skrite pregrehe kruta in krivična obsodba, nedolžne solze bodo kapale na trda, mrzla tla.

»Ančka, stopite semkaj!« je trdo ukazovala gospa. Dekla je ubogala in se ponižno približala pred njen obraz.

»Poznate to?«

»Srček,« je dejala z otroškim glasom Ančka.

»Kam ste skrili ostalo zapestnico? Ničesar ne prikrivajte. Sramujte se svojega zločina. O Bog! Še nikdar ni bila premaknjena v naši hiši najmanjša stvarca, niti za vinar vrednosti, kaj šele zlato! Kaj bodo porekli ljudje, ko bodo zaznali, da se v našem stanovanju krade? Kdo si bo še upal prestopiti prag naše hiše? Kje imate tedaj še ostalo... Ako skesano priznate in vrnete, vas ne bom naznanila policiji. Ampak do treh morate iz hiše, izplačam vas za ves mesec.«

Ančka spočetka ni mogla spregovoriti nobene besedice v svojo obrambo. Vse je prišlo tako nenadno, skoraj neverjetno. Tiho je zagotavljala gospodinjo o svoji nedolžnosti:

»Jaz nisem vzela, jaz nisem kriva.«

Pristopila je kuharica Mina in se zavzela:

»Gospa potolažite se. To je šele sum. Pokličite policijo, da se najde krivec ali sled za njim.«

»Ne, ne,« je hropela gospodinja in si mašila ušesa. »Julči in vi preiščita njo, njene stvari in košaro. Nato mora iz naše hiše, ob treh jo izplačam.«

Mina je odvedla Ančko v kuhinjo in ji položila roko na rame:

»Ne jokajte, draga Ančka. Ako ste zagrešila tatvino, naj vam Bog prizanese s kaznijo. Toda vrnite stvar, ki ste si jo krivično prisvojila. Ako ste pa nedolžna, ubogajte in zapustite za sedaj hišo. Popoldan se vrnite, pravica se bo izkazala.«

Ančka je slekla predpasnik, oddala ključ od svoje sobe in čakala sredi kuhinje, da jo pregleda Mina, kakor je ukazala gospa. Kuharica je preobrnila žepe pri krilu in jo odpustila:

»Verujem, da ste nedolžna, toda gosposka bo terjala dokaze...«

Kdo bi mogel prenesti tako sramoto! Ančka si je popravila lase, obrisala oči in skrivaj pobegnila. Spomnila se je Lesjakove Francke, ki je doma po vasi kradla jajca; kolikokrat so vpili za njo:

»Tatica, tatica...«

Med tatice so sedaj tudi njo prišteli! Kam naj se zateče, koga naj poišče, da bo izpričal njeno nedolžnost. Ali naj gre v samostan, morda najde tamkaj gospoda voditelja, ali naj čaka v kakšni cerkvi na tretjo uro, ko se bo vrnila po svoje stvari in zaslužek? Začela je teči, skoraj bežati skozi ulice, da čim preje najde sorodno dušo, ki bi ji potožila in zaupala nesrečo. Dolgo je brez misli taval po mestu, dokler se ni znašla pred velikim hotelom, kjer je zaposlena Marjeta. Odrešilna misel jo je navdala. K Marjeti pojde, pri njej bo spravila svoje stvari, ona ji bo svetovala kaj pametnega. Stopila je v vežo in naprosila vratarja, da pokliče njeno znanko. Dolgo jo je iskal, bala se je, da je ne najde doma. Ko se

je vrnil, je najpreje postregel tujega gospoda, nato se je obrnil k njej in brezbrizno pojasseval:

»Poiščite jo v kletnih prostorih, tamkaj pere. Druge stopnice levo, v hodniku do konca. Predzadnja vrata, tam je pralnica.«

Ančki se je čudno zdelo, kaj počne Marjeta v kleti pri pranju. Spustila se je po vlažnih stopnicah v podzemlje. Tukaj se je nehala udobnost, stene so bile za silo ometane in počrnele od vlage. Žarnice so medlele v zaprašenih kotih, zarjavele cevi so bile potegnjene po stropu. Končno se ji je posrečilo, da je našla pralnico. Gosta para je napolnjevala nizki prostor, vzduh po milu in vreli vodi je bil neznosen. Ančka je osupnila. To je tista prijazna, lahkotna služba? Saj se še razgledati ni mogla po zakajenem podzemlju. Končno se je prismejala Marjeta iz oblakov dušeče sopare. Bila je zelo pregreta in premočena od napornega dela.

»Si me komaj našla? Prestavili so me v pralnico. Zadnjič sem zamudila službo; neki gostje so se pritožili, da nisem pospravila sobe. Malenkostni ljudje! Tukaj ne mislim dolgo ostati, prihodnji teden bom odpovedala. Andrija je prestavljen v Zemun, jaz moram za njim, sedaj se ga moram držati! V neki javni kuhinji sem dobila mesto, upam, da bom zadovoljna. Tukaj ne morem shajati, domov pa ...«

Ančka je komaj pričakala, da ji je mogla razodeti vso nezgodo. Prosil jo je, če jo more prenočiti pri sebi.

»Kar pridi, se bova že stisnili. Preveč si se jim podajala, pa ti hočejo naložiti krivdo. Če niš kradla, se jim nikar ne podaj. Manjka se služb, tudi tebe lahko spravim v Zemun, tam bova blizu Lucije. Torej zvečer ob osmih počakam na vogalu kavarne. Spravila te bom čez dvorišče, da se izogneva jezikom. Tedaj boš povedala vse.«

Končno je udarila ura tri. Ančka se je s težkim srcem približala. Toda komaj je zavila na vrt, že je opazila Mino, ki je vesela mahala z roko v pozdrav. Koliko presenečenje! Menila je, da jo bodo čakali stražniki, pa si je prismeje Mina naproti. Vsa drhteča od sreče ji kratko opiše nadaljni potek. Gospa je pozneje telefonirala po soproga, ta je takoj dvignil policijo. Stražnik se je sprva hudoval, zakaj so spustili Ančko, ker bi lahko odnesla ukradeno zlatnino. Vendar je začel pazno slediti in kmalu našel na pragu Julčine in njene spalnice dvojce zlatih rinčic, ki jih je spoznala gospa za pravi. Sled je vodila tedaj drugam! Premetali so spalnico, stražnik je odmaknil nočni omarici, še celo njene molitvenike in odpustke je prebrskal. Ko je hotel dvigniti slamnjačo Julčinega ležišča, se je vrgla ta v obupu na kolena ... Strašno! Mina je sklenila roki in pošepetala vzdihljaj:

»Bog je pravičen! V Julčini postelji so našli zapestnico in vetrih. Po noči je ukradla. Takoj se je udala, stražnik jo je odpeljal s seboj. Kako se mi je smilila, da je tako nesrečno zabredla. Sedaj pa kar brž z menoj. Gospa vas bo rada vzela nazaj.«

Toda Ančka se je uprla temu vabilu:

»Ne maram tukaj ostati. Gospa me je tako hudo okrivila, da ji ne morem odpustiti in ostati v njeni službi.«

»Ne bodite nespametni. To je bilo le razburjenje. Lahko postanete hišna, nikoli se vam ne bo godilo boljše.«

»Nikdar ne morem sprejeti tega mesta, vedno bi mislila na Julči. Ne podam se!«

Mini je postalo hudo, tako hudo, kakor bi žalovala za lastnim otrokom. Predobro je vedela, da ravna Ančka precej nesmiselno in prenagljeno. Saj bi se ne bilo treba ukloniti, roka sprave pa ni nikdar pretežka! Toda ne ...

Gospa je odštela Ančki denar za mesec dni naprej in ji vrnila poselsko knjigo; zvečer je že prenočevala v zatohlem hotelskem podstrešju, kjer se je drenjala razna nebrzdana služinčad. Tanke stene niso mogle prestreči nedostojnega besedičenja. Pozno v noč so prihajali nerodni natakarski vajenci in se budalasto smejali ... Marjeta in Ančka nista mogli zaspati; dolgo sta se pogovarjali in sanjarili o sreči. Pod zanemarjenim, pajčevinastim podstrešjem je utripalo dvoje src, lepe zvezde so se smehljale skozi linasto okence. Marjeta je upala, da zapusti Andrija vojaško službo, dobi pri kakšnem zasebnem podjetju mesto šoferja in se poročita. Ančki so se zdele take misli drzne, nikakor ne bi zaupala mlademu tujcu z juga. Proti jutru sta nekoliko zatisnili oči, toda spanec ni bil baš izdaten. Ančka je komaj pričakala dneva, da se odpelje domov, kjer se bo nekoliko oddahnila. Koncem junija se bo odpravila za Marjeto, čim ji najde primerno mesto.

VII.

Ančka se je vrnila nepričakovano domov. Mati se je ustrašila in začudila:

»Bog nam prizanesi! Kaj si zbolela, ali si ...!

»Nič hudega ni, mati. Kar potolažite se; službo sem predčasno odpovedala, za ves mesec so mi naprej plačali. Do konca junija bom ostala doma.«

Tudi ženske na Izvirku so opazile nenapovedani povratek, spogledale so se, staknile glave in začele šepetati:

»Tako nenadno je prišla! Morda so jo zapodili, ker je začela zmikati ... morda se je spečala z ničvrednim moškim ...«

Seveda je zvedel za njo tudi Tine. Neki večer jo je počakal pod železniškim klancem, ko je nesla vodo.

»Nič nisi pisala, da prideš domov«, je poizvedoval v skrbih.

»Kar tako sem prišla, vedno ne morem biti v mestu ... razmere ...« Vzela je škaf z glave in ga posadila med skale na ogradi.

»Nekaj tednov mislim ostati doma, potrebna sem počitka.«

»Prav! Boš prišla te dni kaj pomagat v košnji. Za grabljice se kar trgamo. Delo ne bo naporno, tudi prevroče ni; se boš malo odpočila in razvedrila, povedala boš kaj novega.«

»Beži, beži! Kje si pa upam k vam. Tvoj oče me bo nagnal in osramotil pred ljudmi.«

»Nikar se ne boj. Oče bo še vesel, da nas bo več.«

»Bom poskusila. Vendar moraš očetu povedati, da ne bo zamere.«

»Bom! Samo pridi.«

Tine je veselo stisnil Ančki roko in ji pomagal zadeti škafo na glavo. Kos se je oglašil v leščevju. Nad Ljubljanskim vrhom se je odprlo zlato večerno okno. Onstran barja je zavrisnila lokomotiva, ki je hrumela nad Bistro proti Borovnici.

Ančka je ta večer dolgo posedela pred bajto; nekaj časa sta se pogovarjali z materjo. Urše nocoj ne bo domov, pomaga pri žlahtovcih na Jezeru; Matevž se bo vrnil pozno, za Štampetovim mostom onstran Verda prelagajo tračnice. Ko je deseti vlak zdrvel čez paški most, se je odpravila mati k počitku.

»Tudi ti ne čuj predolgo. Ključ vtakni pod prag, da bo mogel Matevž notri.«

»Nič ne skrbite mati, vse bom storila, da bo prav.«

Na Bregu so prepevali fantje in klepali kose za jutrišnjo košnjo. Bridki zvok je ganil zamišljenega dekleta, dolgo je prisluškovala ostremu klepanju, ki se je bolestno utrinjalo po praznih dvoriščih, padalo na dišeče vrtove, se odbijalo od toplih reber, trkalo na skrita okenca in pretreslo marsikatero srce. Zvenk se je dotaknil tudi trav, ubogih trav in drobnih rožic, ki bodo jutri neslišno padale pod ostrimi kosami, padale kakor neme žrtve usodnega življenja, ki terja njihove drobne glavice. Marjetice, zlatice, Marijini kodrčki, deteljice, vse, ah, vse bodo padale, kdo jim bo v slovo zapel. Ančka je vstala in stopila k ogradi. Kresničke so zamigljale v goščavi, zlati meti so se tajinstveno potegnili skozi somrak. Barjanske planjave je oblila zgodnja mesečina s srebrnčasto modrino; tisočeri glasovi so se odzvali njenemu sladkemu poljubu, sleherna bilka je imela drobnega, nevidnega gosta, ki je žgoel v junijsko noč. Ozračje se je razbistrilo; kraj jaškov so zajezljali modri plamenčki, nočne skrivnosti so se razgorele. Nad Srobotnikom se je razlil srebrn mleček; neštevilne zvezde so se gostile, vsaka je našla košček prostora v svetlem vsemiru. Bela in brezmejna junijska noč se je razprostrla nad barjem, obzorja so se odmaknila do vznožja božjega prestola.

Rahle stopinje so se oglasile na rebroviti poti, nekdo se je vračal.

»Matevž?« se je zdrznila Ančka in se umaknila nazaj pred hišo.

»Jaz sem«, se je mehko oglašil Tine. »Kar ni me zdržalo, prišel sem povedat, da le pridi jutri. Oče je zadovoljen.«

»Res?« je podvomila Ančka in stopila k fantu.

»Saj pravim ... Ali kar samevaš?«

»Mati že spijo, brat se še ni vrnil. Pa malo povasuj, če se ti ne mudi,« je ljubeče menilo dekle.

Novi zvezdni roji so se razgoreli nad Pokojiščem, noč je postala še bolj svetla, čista in tiha mesečina je poiskala sleherno senco, grajsko

poslopje v Bistri se je tajinstveno belilo... Ančka je primaknila klop, ljubezen je našla toplo zavetje. Tine je rad prisedel k dekletu in jo objel okoli ram. Besede in zvezde so se neslišno plele v toplo noč, besede, sladke in čarobne, zvezde, bele in zlate...

To jutro se je rosa dolgo lesketala. Tisočero malih bitij se je budilo in iskalo zložno pot v svetli dan. Družine žužkov na košeninah so se dolgo dramile; njihovi brezimni napevi so se čuli vedno bližje, nekateri so svirali z visokimi, jasnimi glasovi, kakor bi nalahno podraževali s čudovitim lokom po srebrni struni, drugi so ubirali bolj nizko in odločno, nekateri zopet zveneče, malce rezko. Koliko prisrčne zahvale večnemu Stvarniku je bilo zajete v teh preprostih spevih!

Koncem Kabejevih senožeti se je že pojavila prva vrsta golorokih koscev. Razporedili so se drug poleg drugega in pripravili kose. Kratek vrisk pretrese ozračje, kose se zablistajo, fantje se sklonijo in zamahnejo. Vse je umolknilo, za hipec je vse tiho, kakor da se vse pripravlja na pogrebno pesem. Smrt je stopila na polje, med rože, v roso... To je najlepši, a tudi najbolestnejši trenotek pomladi; njena lepota je končana, kajti začelo se je bridko žrtvovanje. Kose neusmiljeno režejo, goste vrste trav padajo, široki skošniki se daljšajo. Vedno globlje v polje, kakor bi kdo razrezaval pisani prt. Sveža zelenina pokošene trave gine v sončni pripeki, redi dobivajo bledorumeno barvo, suh vonj vstaja in se spaja s soparico. Vlak mušic se zlagoma vozi okoli mlakuže in se vrača med jelše. Ob sedmih se pripeljejo vesele grabljice, med njimi tudi Ančka, vsa bela in nova. Malo nerodno ji je bilo prisesti h grabljicam, ki jih je počakala pred Rožmanovim kovačem. Kako so jo pogledale! Nekatere še niso vedele, da je prišla domov. Neprestano so jo spraševale o mestu in njegovih ljudeh. Starejše so postajale zavidnejše, marsikatera je pristavila kakšno pikro besedo, če se sedaj ne boji sonca, ko ji bo ožgalo roke. Ančki je postalo nerodno, žal ji je bilo, da se je odzvala Tinetovemu vabilu. Komaj je pričakala, da so se pripeljali na senožet... Ko so se prikazale grabljice med nizkim leščevjem, so zaukali kosci vse vprek. Najlepše pač Tine, ki je zagledal svojo malo izvoljenko sredi belih rut in zagorelih obrazov. Dekleta zanesejo velik jerbas z obilnim kosilom v senco ter ga pokrijejo z lepim, svežim prtom. Nato urno prvikrat preobrnejo in razmečejo seno, veter dviga suho bilje, pokošena ravan zgublja mikavno lice. Ko klenkne zvon na žalostni gori, skliče najmlajša ljudi, razloži belo posodje in pripravi jed. Tine in Ančka sedeta skupaj, med zajemanjem in žvenketom žlic se vrstijo šaljivi pogovori. Živahni sončni žarki se lovijo po zamaščenem robu velike sklede, čmrlj je zavohal sladko jed in momlja ter sili v skledo.

(Nadalj.)

Bog želi, da ga ljubimo. Ni pa mogoče ljubiti ono, česar se bojimo. Zato je moja duša iskala Boga, katerega vzmore ljubiti. In našla je Boga, katerega bistvo je samo ljubezen.

Sanda:

Vasovanje.

Tišina. Večer.

Pozna ura bije nekje.

Skozi brajdo rože duhte

in skozi krone cipres poletne zvezde žare.

V oleandrovem gaju je noč.

Dve palmi stojita kot molk

vase pogreznjeni ...

Tišina. Predpolnoč.

Ni čuti stopinje na stezi.

Skozi blede zavese noč drhti

in skozi mojo dušo bol ihti.

Vsi moji dolgo že snivajo.

Le jaz bedim, vsa v pričakujoč molk
tiho pogreznjena ...

Duša mi sniva:

— V globeli mlin stoji ...

Kamenita pot nad njim se ozka riše,
v samotno daljo zgublja tiše se in tiše.

Nad stezo vonj akacije drhti.

Pomladni dan je bil takrat ...

Ves od sonca stkan in prebogat
je bil njegov obraz.

Tedaj je v duši prvikrat zapelo:

On in jaz! —

Tišina. Polnoč.

Fantje pojejo nekje.

Ali naj roka okno odpre,

da mi se njihova pesem v dno duše zaje?

Kaj čakam ob oknu tako dolgo v noč? ...

Na stezi pod hišo koraki so fantov

tiho obstali.

Tišina. Polnoč.

Samcat glas je zapel hrepenече:

— Daj mi dekle cvetje rdeče! —

Vsa blažena mi od ljubezni duša tiho trepeče ...

Kaj čakala ob oknu sem tako dolgo v noč? ...

Preko brajde mu sredi poletne noči
duša pri meni vasuje ...

France Jauh:

Spomini na Begunjščico.

Takrat smo prvikrat poromali v kraljestvo naših krasnih planin. Deset let je od takrat, a zdi se mi kot bi bilo včeraj. Takrat se je vzbudila v nas tista sila, ki nas žene vsako poletje v gore.

Zvedavo gleda izza Dobrče dol k nam roznata Begunjščica, ki se dviga v vrsti Karavank tam med Tržičem in Begunjami. Zvabila nas je z vablljivim pogledom v svoje kraljestvo, na njene zelene planine, travnate strmine, kjer se sonči rdeči sleč, plazi ruševje, duhte opojne murke in se smehljajo brhki nageljčki. Zvabila nas je v strme čeri, kjer se skrivajo bele žametaste planike.

Zlato pšenično morje je valovalo po polju in bogato klasje je padalo pod neusmiljenimi srpi žanjic. Planine so bile odete v lahno tančico poletne soparice, naš Storžič se je grel v popoldanskem soncu; lahne meglice so posedale po njegovih ramah, mu božale razorano lice in mu bile za sončnik, da ga ni preveč ožgalo julijsko sonce. Begunjščica je tonila za Dobrčo in duh blagoslova božjega je vel iz plodnih njiv, ko smo se peljali s tržiškim »brzovlakom« po Naklanskem, Dupljanskem in Križkem polju proti Tržiču.

Že smo tolkli po trdi cesti skozi Tržič, ki se stiska med Dobrčo in Kukovnico. Iz predilnice se je vsula, kakor čebele iz panja, dolga procesija delavstva, da se oddahne od celodnevne duhomornega dela in gluščega ropota. Zavriskali bi najraje na ves glas, ker smo kmetje, da nam ne pije krvi brezsrčni kapital in ne meri časa tovarniška sirena. Zadnjikrat so še udarjali »norci« in avtomatična kladiva v fužinah tam zadaj ob Mošeniku. Udaril nam je v nos zopni duh usnjarn, zato smo požurili korak, da se čimprej otresemo tega vzdušja in te tesnobe.

Vrhu klanca se nam prikaže naš cilj, Begunjščica, tako blizu in tako vabljiva, da bi najraje kar zleteli k njej, toda do njenega vrha bo še kakih 5 ur. Že so ostale za nami zadnje hiše Tržiča, pot nas vede ob deročem Mošeniku, ki nam igra tako lepo koračnico. V elektrarni brne stroji, tupatam klopota kak mlin pesem o bogastvu žitnih polj, in žage žvižgajo pesem o bogastvu naših gozdov. Sonce se je skrilo za robove hribov nad nami in hladen osvežujoč vetrič je vel doli od Begunjščice. Lepo je potovati takole v večernem hladu po gladki beli cesti in nehote se spomnimo Boštetove pesmi, ki pravi:

Od Luč do Solčave dve uri hoda
Za enega preveč, premalo za dva.

Mi smo pa rekli od Tržiča do Sv. Ane 2 uri hoda ...

Pri Sv. Ani zagledamo Ljubeljsko cesto, ki se vije preko gore v velikih ovinkih. Pri zapuščenih rudokopih in čistilnicah živega srebra zavijemo s ceste na levo navzgor ob šumečem potočku in velikih kupih kamenja, ki so ga navozili iz rovov. Na zeleni tratici si malo oddahnemo in se zazremo v strme čeri in melišča Košute, v katere se upira večerno sonce.

Nato naprej po grabnu, poraščenem s klobuki lapuha, trnjem in grmovjem, brez uglajenega pota in markacije. Na desno pridriži iz gore visoko dol struga hudo-urnika, polna debelega kamenja. Udarili smo v strugo. Kmalu smo spoznali, da smo zašli. Vedno bolj strmo in grdo je postajalo, da smo skoro s koleno butali v brado. Pot je lil od čela in sopli smo kot kovaški mehovi.

Pričelo se je mračiti. Že smo delali načrt, da se bomo stisnili kar pod kakšno smreko in prenočili kakor srne, kar se pojavi rešitev. Pridemo na pot, ki drži preko gore na Prevalo planino. Tu smo se oddahnili. Lahak je postal korak po stezici, ki drži še kar malo navzdol. Že je ovila noč gore in doline in komaj smo še malo razločevali pot. Med drevjem se začne svetlikati in iz temnega lesovja stopimo na Prevalo planino. Komaj razločimo iz teme kočo, ki stoji na vrhu planine, od nje pa se razlega petje in vriskanje pastirjev in turistov in cingljanje kravjih zvoncev. Krasno je zarisan obris Triglava in njegovih sosedov v svit ugašajoče večerne zarje, hladen dih veje z Begunjščice in hladi naše razgrete obraze. Kar obstanemo in uživamo to lepoto.

Otidemo h koči. V pozdrav nam zaigra planinska godba. Pred kočo sede pastirji in pojo, kravice leže okrog koče in prežvekujejo. Vstopimo v kočo, kjer gori na ognjišču sredi koče ogenj in razsvetljuje živahne obraze okoli sedečih planincev, priletna ženica pa kuha mleko. V njej sem takoj spoznal prijateljico moje matere in ji predstavil vso družbo. Sprejela nas je kot mati in nam postregla z gorkim mlekom in surovim maslom, ki se nam je izborno prileglo.

Beseda in pesem je kar sama od sebe vrela iz naših src, polnih planinskega veselja. Soplaninci so bili tudi jako živahni in razpoloženi in prepevali so.

Dolgo smo kramljali in se zabavali, nismo se mogli ugnati, saj tu ne pride v poštev policijska ura. Kar ni se dalo spati. Naše misli so še nemirno begale po kraljestvu Begunjščice, gori po čereh in skalah in trgale planinske cvetke.

Jutro. Nad Begunjščico zaigra prva slutnja dne, lahna zarja, v katero je ostro zarisana silhueta Begunjščice. Zvezda danica plava na nebeškem svodu.

Zavriskamo iz srca v porajajoče se jutro, osvežimo obraze s hladno studenčnico in udarimo v breg. Z gore veje hladen vetrič, bukve tajinstveno šumijo in trepetajo,

smreke se dramijo. V Radovljici in Bledu še migljajo lučice, Triglavsko snežišča se belijo v vstajajoči zarji, dolina še počiva v lahnem snu. Nad nami vstajajo iz teme strme čeri, počasi so se jele razločevati v dolini bele ceste in ljubke vasice. Iz doline brnijo jutranji zvonovi.

Bukovje je že ostalo za nami, že se nam klanja v pozdrav planinski borovec in smehlja rdeči sleč. Že se bližamo kraljestvu belih planik. Bredemo rosno travo in sopihamo navzgor.

Utrgali smo nekaj lepih planik, nekaj rododendrona, murk in encijana in naredili pušeljce, kajti brez njega priti s planin, se nam je zdelo sramotno.

V trudu in znoju prilezemo na vrh, kjer najdemo tropo ovčic in pastirja. Krasno jasno jutro je kot dekliske oči. Okrog nas globoke doline in visoki vrhovi: Stol, Zelenica, Srednji vrh, Vrtača, Košuta in naš Storžič. O koliko lepote. Brez konca bi zrlji vso to lepoto, ko bi nas ne preganjal čas in mrzli veter, ki brije čez vrh.

Sonce žge v skale in stoji že na zenitu, ko pridemo nazaj na planino. Mati nam prinese kislega mleka s smetano, ah to je nekaj izbornega. Kislo mleko in mrzla studenčnica, to sta dve dragocenosti, ki jih ima Prevala planina. Namočimo cvetke v vodo, ki so že ovenele, da se nanovo poživijo, mi pa se odpočijemo na mehki travici in zapojemo tisto

Na planincih lušno biti ...

Kar ne moremo se ločiti od tega prijetnega planinskega raja. Poslovimo se od dobre mamice, idilične planinice in ljubke Begunjsčice in odhitimo nazaj v dolino.

Tržiški »ekspres« nas je potegnil do Naklega, kjer smo se ohladili v hladni senci na vrtu Kovačeve gostilne, gasili žejo in z navdušenjem pripovedovali o naših planinskih doživljajih, ponosni na svoje težko priborjene pušeljce.

Rožnata Begunjsčica pa nam je ostala v najlepšem spominu.

+ Kolodvorski misijon. +

Jan. Oblak:

Prodane žrtve.

(Nadaljevanje drugega prizora.)

Trdan: Ni si dal reči, ne svetovati.

Dedek: Kdor si ne da svetovati, temu ni več pomagati. Škoda teh ljudi, človek bi se razjokal, ko vidi, da nič ne cenijo svojih mladih let. Mi, deklíč, smo bili veseli in kako veseli, pa vse v pravi meri.

Trdanova: Kaj pa dedek, ste se radi smukali tudi okoli deklet?

Dedek (vstane): Vse spodobno. Takrat smo se pošteno nosili. Bele srajce, žametaste lajbiče, lodnaste jopiče in hlače, pa klobuček po strani, da je bilo veselje. To smo bili fantje!

Trdanova: Kaj pa dekleta?

Dedek: Kakor cvetke. Peče na glavi, fertošček zelen, čevljičke in bele nogavičke, e, danes človek tega več ne vidi. Ampak v naših mladih letih!

Trdan (hitro): — je bil svet kakor cvet.

Dedek: Bil, bil, kakor cvet in bilo je dobro, bilo je veselo.

Trdanova: Pa se je vam to podalo, dedek, podalo?

Dedek (radostno): Jaz in moja Marjanka — Bog ji daj večno veselje — saj je že šla pred menoj — jaz in moja Marjanka, no, nočem se bahati, a daleč naokrog ni bilo lepših in boljših. Kadar sva zaplesala, ne morete si predstaviti, vsa vas je zijala v naju. V celem okraju, daleč na okrog, v deveto vas so vedeli, kako se znava zavrteti od tal.

Trdanova: Dekleta so se vam ponujala, kaj ne, dedek?

Dedek: Ponujala. Saj vendar nisem bil kar tako za zavreči, ampak človek spreten v vsem.

Trdan: Do danes to pripovedujejo stari sosede.

Dedek: Bodi na polju ali na skednju ali na muziki, zmerom in povsod v redu.

Trdanova (nagajivo): Kaj pa v cerkvi?

Dedek (se nasmehne): Ti me hočeš dražiti, hudomušnica nagajiva? Tudi v cerkvi sem bil tako, kakor kristjan mora biti. Molil sem in pel. Kar je bilo božjega, kar je šlo Bogu, to sem mu vedno dal, pa tudi ljudem, kar je šlo ljudem, vsikdar vse v redu, brez greha in napuha.

Trdanova: Plesali ste torej radi, dedek?

Dedek: Rad, otrok, rad. Veš, mladost, veselost. Poštenega veselja tudi Bog ne prepoveduje. Mi smo se veselili, pa vedno brez greha, brez prepira, brez pretepa, brez kletvine in pijanstva.

Trdan: Tako je tudi treba. Veseliti, zabavati se spodobno, človeško.

Dedek: Škoda tistih časov, škoda. Takih oblek zdaj ne nosijo več. In meni se zdi, da so s staro, preprosto nošo naši ljudje odložili tudi pravo slovensko veselje in radost. Zdaj je samo kvartanje, popivanje, prepiri, psovke, sodnije in tožbarije. Za naših dob? To je že moralo nekaj biti, da je kdo hodil po sodnijah in tožaril.

Trdanova: Ste si tudi neveste prebirali?

Dedek: Ne, hči, ne. Nam se ni tako mudilo z ženitvijo, zato nam tudi ni bilo treba tolikokrat in tako naglo se umikati.

Trdan: Šlo je po redu, v složnosti in edinosti, kaj ne?

Dedek: Seveda. Stari so res včasih silili in godrnjali in hoteli, vzemi to, vzemi ono, na koncu pa se je vse dobro izteklo. Tako pogostih sodnih ločitev in toliko nesrečnih zakonov ni bilo kakor danes. Nihče ni hotel kakor hočejo mnogi danes, da bi bil zakonski stan prost, svoboden, da gresta narazen, kadar hočeta in kadar se komu zljubi. »Kar je Bog združil, tega naj človek ne loči.« To nam je bilo sveto in kakor pribito. In tako je tudi treba.

Trdanova: Pa le mora biti veselo v tistih deželah, kjer si more žena po nekaj letih izbrati drugega in mož drugo. Za to ni treba Bog ve kaj. Malo prepira, malo ljubosumnosti, pa hajd na sodišče ali v občinski urad, pa sva narazen.

Dedek: Nikar ne draži in ne nagajaj. Ali bi ti šla proč od tega-le svojega Miheja, tudi če bi dobila namesto njega veliko gosposko graščino na Fali, kaj? A brez šale. Mir je nad vse, a miru ni in ga ne more biti brez Boga in dobrih src.

Trdan: Sveta resnica. Iz slabe korenine raste le slabo.

Dedek: Škoda tistih časov.

Trdan: Sedanja dekleta vam torej niso všeč, dedek?

Dedek: O, všeč. Vsaka lepa božja stvar se dopade dobremu človeku in mu mora ugajati. Ali to mi ni všeč, da se oblačijo po tuje, da se ne nosijo in ne živé kakor za naših dni.

Trdanova: Napredek, saj veste.

Dedek: Bodi tiho s svojim napredkom! Povsod sam napredek. Saj vidim ta napredek na vseh straneh. Ta kmet je na bobnu, zadrngnil ga je dohtar, onega ima v žepu Kirschenfeld, onega zopet Haselbacher & Clementini, tega drži na vrvi Soloretini, onega stiska za vrat Gregovijan, šestega je pognal jud itd. Mnogi so imeli grunte, dobre grunte in danes? Dninarji so, majarji, najemniki na tujem. Ali je to napredek? Tega in tako za naših dob ni bilo. Nič nismo slišali o bankah in menicah; kmet pa banka! Zdaj pa, v eni roki denar, v drugi pa menico. In to naj bo napredek? Za naših dni je bil denar v skrinji doma. Danes je tudi v skrinjah, pa z debelimi ključi zaklenjenih, v bančnih in trgovskih skrinjah, ne pa po naših domovih. Naše ljudstvo ima skrinje prazne, druge denarja zadosti. Potem pa pravijo: Ti naši stari niso znali gospodariti. Siromaki! Mi res nismo imeli marsičesa, kar vi imate, nismo poznali toliko udobnosti, komodnosti, nismo imeli toliko gostiln, toliko gosposčine, toliko lovov, toliko slabih časopisov. V strahu božjem smo živeli, Boga častili, bližnjemu pomagali, v cerkev hodili in za božji blagoslov prosili. In imeli smo čiste grunte in denarje. Kadar smo otrokom doto dajali, jim balo napravljali, je bilo denarja in blaga na kupe.

Trdanova: Pa je danes vendar lepše in boljše na svetu.

Dedek: Je, pa samo na zunaj. Veš, kaj pravijo: Na zunaj huj, na znotraj fuj! Kdaj je bilo za naših dni toliko gruntov prodanih? Škoda jih! Izgublamo svojo po očetih podedovano grudo, izgublamo jo. Oni so jo obdelovali in z znojem namakali, škoda je, velika škoda. To so žalostne, a resnične litanije, otroci. Bridka zgodba, zlasti za človeka, ki je zrastel z grudo.

Trdan: Žalostna in bridka, res.

Dedek: Kaj hočeš še več? Ali hočeš, da bi niti oko ne smelo več gledati tega, kar je bilo prej naše? Majda, poslušaj dobro. Spoštuj svojo materino besedo, spoštuj in ljubi domačijo in ne zabi nikdar, bodi kjerkoli, na naš Dolič. Ako bo vsak tako zlahka zabil rodno besedo in domačijo, kako dolgo bo še obstal naš rod? Nič več

stare preprostosti in zadovoljnosti, naša gruda raztrgana, grunti propadli, mnogi pozabljajo in se sramujejo slovenske besede in molitve, kaj nam še preostane?

Trdan: Oče, ne tarnajte toliko, ne bodite tak črnogled! Ako Bog da, bo še vse dobro.

Dedek: Da, Bog da, a narod se mora tudi sam truditi. Bog ne daje blagoslova lenuhom, marveč njim, ki delajo. Naše ljudstvo mora ljubiti in ceniti svojo grudo, svoje navade in običaje, svoj jezik in svoje delo!

Trdan: Saj bode, saj bode!

Dedek: Bog daj!

(Od zunaj pesem: Marija, k Tebi uboge reve, mi zapuščeni vpijemo. Vsi stoje tiho in gledajo skozi okno.)

Trdanova: Romarji gredo iz Puščave.

Dedek: To pesem rad slišim. Z njo se je naš rod zatekal k Mariji v največjih stiskah.

Trdan: Marija nas ne bo zapustila. Marijin narod smo.

Dedek (prikimava): Čuvala nas je v težkih časih, ko so našo zemljo teptala turška kopita, ko je naš rod krvavel iz tisočernih ran pod turškimi damaščankami. Rešila nas je tolikokrat, rešila nas bo tudi sedaj. Majda, Marije ne pozabi, ako odideš v tujino.

Zavesa.

Drugo dejanje.

(Gostilna v Gradcu.)

PRVI PRIZOR.

Goldšteinova, Majda.

Goldšteinova (razkošno oblečena, s tenčico ali pajčolanom na obrazu, ročno torbico, roke polne prstanov, zlato verižico. Vstopi z Majdo.): Veseli me, da sve že skoraj na pol pota do Dunaja. Tu v Gradcu se nekoliko odpočijeva. Nato zopet dalje. Tu počakam na svojega nečaka Arturja, ki prihaja od Ljubljane in tu se morava sestati. Ste veseli, Majda, kaj ne, da sva se tako po naključju sešli?

Majda (veselo): Zlata gospa, na vso moč sem vesela in vam hvaležna.

Goldšteinova: Verjamem, revica, na tako dolgo pot na Dunaj se podajate sami. Kdo je kaj takega kdaj videl?

Majda: Nimam nikogar.

Goldšteinova: Otrok, dandanes se podajati na Dunaj! Tu potujejo vsakovrstni slabi in hudobni ljudje, in vi ste tako mladi in neizkušeni. (Jo boža po glavi.)

Majda: Hvaležna vam bom do smrti.

Goldšteinova: No, janček zlati, ni treba. Saj sem tudi človek kakor vi in imam v telesu srce in dobro čutim vašo zapuščenost in osamelost.

Majda (ji hoče poljubiti roko): Bog vam plačaj!

Goldšteinova: No, no, ne poljublajte mi roke, saj vam nisem nobene posebne dobrote storila.

Majda: Velikó dobroto, mnogo dobrega ste mi že storili.

Goldšteinova: Bil je samo slučaj. Sam angel varuh me je poslal, da sva se znašli na tej progi. Drugače bi, ubožica, šla tako sama v neznano mesto.

Majda: Ne vem, kaj bi bila sama začela.

Goldšteinova: Škoda bi vas bilo, ako bi se vam kaj prigodilo. Ste tako mlada in lepa deklica.

Majda: Pa saj sem kakor druga dekleta.

Goldšteinova: Lepa ste, le ne bodite tako pretirano sramežljiva. Želela bi vam, da napravite srečo na Dunaju.

Majda: Bom pač poizkusila.

Goldšteinova: Nič ne de. Tako na poizkušnjo je šlo tja že sila, sila deklet in danes so iz njih same milostljive gospe in visoke dame. No, uvideli boste sami.

Majda: Od nas, iz naše vasi je tam neka moja tovarišica.

Goldšteinova: No, in se ji dobro godi, kaj ne?

Majda: Zmerom se hvali.

Goldšteinova: Ah, na Dunaju! Tam se lahko pride do sreče. Zlasti spretno in lepo dekle se tam nikdar ne izgubi.

Majda: Še mamica se veseli v nebesih, da sem našla tako pridno gospo in da imam srečo že kar spočetka.

Goldšteinova: Koliko ste stari?

Majda: Osemnajst sem bila ne davno.

Goldšteinova: Pa ste tako močna. Obrazek kakor rožica (jo boža). In oči? Majdica, vi ste kakor angelček. Vi boste napravili na Dunaju veliko srečo.

Majda: Ko se malo privadim dela in si ogledam Dunaj, se nameravam zopet vrniti na Slovensko, kjer je tako lepo.

Goldšteinova: O, Dunaj in življenje tam se vam bo hitro tako priljubilo, da se še spomnili ne boste več na svoje domače gore, na trdo garanje in slabo hrano doma. Čujte, Majdica; vi greste v službo, glejte, služite lahko tudi pri meni na Dunaju. Jaz sem žena tovarnarja, kakor sem vam že med potjo pravila, potujem na Dunaj iz Opatije, kjer sem se ob morju zdravila.

Majda: Ste tudi bolehní, žlahtna gospa?

Goldšteinova: Veste, človek ima na svetu vsakojake križe. Kaj hočemo, kakor potrpežljivo jih nositi. Da ne pozabim: služkinja, ki je dolgo služila pri meni, se zdaj moži, in tako nimam nikogar; če bi vi hoteli?

(Dalje prihodnjič.)

Pomenki med sabo.

Razgovori z gospo Selmo.

Odgovori na pisma.

Sandrina. Človek napravi v življenju brez števila sklepov, ki jih drži ali ne, kakršna je pač njegova moralna moč, moč volje. Tudi Ti si jih že napravila, kaj-ne, sama pa najbolje veš, če si jih držala ali ne. Trditvi, da hočeš vedno zadnjo besedo, ne morem pritrditi, ker je nimaš in imeti ne moreš. Prav, da si napravila čez preteklost križ za vselej. Da pa bi mogla živeti izključno samo svoje življenje, je pa sploh na svetu nemogoče. Pa do tega prideš šele po dolgem razmišljanju, počasi, a gotovo. Ne čakaj, da bi omagala in šele tedaj iskala tolažbe pri Bogu! Vsak dan sproti se združi ž Njim in dobro Ti bo!

Kriemhilde. Ker si v zadnjem času izgubila vsak stik z domovino, se v vsakem oziru lahko obračaš v ta kotichek. Glede vposlanih vprašanj zaradi čtiva, Ti morem sporočiti, da bi bile za Tvojo porabo p. Meschlerjeve ali p. Hilgersove knjižice o Mariji kar primerne. Preskrbi Ti jih vsaka knjigarna. Od drugih pa dr. Willam »Das Leben Jesu im Lande und Volke Israel«, založništvo Herder. Pogosto se oglašaj!

Alenčica. Ni vse dobro in priporočljivo, kar Ti priporočajo Tvoje prijateljice. Upam si celo trditi, da so ti doslej prav slabo svetovale. Res je, da imaš dolge počitnice, tja do oktobra, a zato še ne velja, da bi čitala vse, kar Ti pride pod roko. Saj niti ni res, da bi bilo za resnično izobrazbo potrebno prečitati vse, kar kjerkoli izide, da bi mogla potem v družbi o vsem govoriti. Brez skrbi mi lahko veruješ, da v tem

ne obstoji prava izobrazba! Sploh pa ni želja po izobrazbi, ki žene ljudi v razne knjižnice in čitalnice, ampak želja po senzacijah, ki pa nima s pravo izobrazbo nič skupnega. Pravijo, da je potrebno iz prašne vsakdanjosti se dvigniti v kraljestvo fantazije, pa je obenem tudi nevarno, zlasti za sprejemljivo žensko dušo. Koliko žena je pač zaradi premale izbirlčnosti pri knjigah izgubilo veselje za tiho srečo domačnosti! Koliko jih je v svojem navdušenju za kakšno junakinjo zelo čitanega romana zašlo na stranpota in so potem bridko obžalovala svojo lahkomišelnost. — Gotovo je, da človek potrebuje duševne hrane, a ta naj bo zdrava in ne izumetničena, sladkobna, nepristna, ker škoduje. Varuj se torej pred slepo izbiro, ocenjuj sama, pa si poišči tudi vestnih svetovalcev!

Mana. Katekizem čisto točno in jasno pravi: »Krščansko verovati se pravi, vse za resnico imeti, kar je Bog razodel in nam po katoliški cerkvi zapoveduje verovati.« Cerkev je od Boga postavljena varhinja in učiteljica verskih resnic; v tem oziru se ne dá prav nič izpreminjati in tudi ne izbirati: to verujem, ono ne. Zelo Ti priporočam obisk krščanskega nauka ob nedeljah popoldne. Tam Ti bo marsikaj postalo jasno.

Marija. Rada verujem in dobro razumem, da si v svojem poklicu, ki ga tako resno pojmuješ, osamljena. Po otrocih pa boš našla tudi v vsej tihoti pot do staršev. Upam, da bo na ta način vse dobro.

Vse druge dobe odgovor v prihodnji številki.

Poročila in dopisi.

Dekliška in ženska zveza v Hajdini pri Ptujju je postala ustanovni član »Društva za varstvo deklet« z ustanovnino Din 500. Bog daj prav mnogo posnemovalk!

Skoplje. Tu pri nas, čisto na jugu naše države, smo tudi sovenska dekleta. Zbiramo

se vsako nedeljo v gostoljubnem Domu sv. Marte, Karađordeva, 56. Vse smo po večini služkinje, ali pa čakamo na službo. Naš dom oskrbujejo slovenske usmiljenke sv. Vincencija Pavelskega. Imamo malo sobico, v kateri se vršijo naši sestanki in

razgovori. Po teh razgovorih pa odidemo v malo domačo kapelico, kjer imamo slovenske litanijske. V katoliški cerkvi, ki je na Kralja Petra cesti, so namreč slovenski oo. jezuitje, ki prav radi pridejo v Dom sv. Marte in nam tudi marsikaj koristnega povedo. Naša skrbna sestra Kandida skrbi, da nam nudi tudi zabavo in razvedrilo, kolikor je pač v danih razmerah mogoče. Uči nas petja in nam pripravlja na dramatične nastope. Večkrat namreč tudi igramo. Za to nam je na razpolago župnijska dvorana poleg župne cerkve. Kadar nastopimo, tedaj je vselej dvorana nabito polna. Seveda niso gledalci in poslušalci sami Slovenci, ampak tudi Macedonci in Macedonke, Srbi in Srbkinje in celo Arnavti, pa to nas

kolikor se da domače. Saj to je pa že takoj, če le zašlišimo milo našo govorico, najbolj pa takrat, kadar zapojemo naše lepe slovenske pesmi in se zberemo v kapelici pred Bogom, ki je za katoličane povsod po naših cerkvah. Tudi nam mine domotožje, ko pridemo v Dom sv. Marte. Saj se sestanemo baš zaradi tega, da se pogovorimo in si tudi potožimo svoje križe in težave, ki jih je v tujini pač mnogo več kakor doma. Če se v takih urah utrne tu pa tam tudi kaka solza, se je pač ne sramujemo, saj bi bilo sramotno, če bi v tujini pozabile na najljubše, kar imamo — na svoj lep dom daleč na severu. — Prihodnjič bomo poročale še kaj več. Za danes vsem v domovini prav izkrene pozdrave!

V Domu sv. Marte v Skoplju.

prav nič ne moti. Vsi so zelo zadovoljni z nami, ker jim nudimo zabave in razvedrila. V Domu sv. Marte imamo tudi večjo sobo, spalnico, kjer moremo prenočevati, kadar smo brez službe in čakamo na novo namestitev. Čč. sestre nas za malo odškodnino tudi prehranijo iz svoje kuhinje ter nam skušajo napraviti bivališče v tujini

Sprejem gojenk v kmetijsko-gospodinjstvo šolo v Marijanišču v Ljubljani. S 1. novembrom 1933 se prične dvaintrideseti tečaj kmetijsko-gospodinjstvo šole, ki bo trajal 10 mesecev.

Sprejete gojenke morajo stanoovati v zavodu, ki je pod vodstvom šolskih sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem posloju poleg Marijanišča na Poljanah v Ljubljani.

Teoretični del pouka obsega: verouk, vzgojeslovje, računstvo, knjigovodstvo in kmetijsko gospodarstvo, vrtnarstvo in sadjarstvo, živinorejo in živinozdravstvo, zdravoslovje, poljedelstvo in kmetijsko kemijo.

Gojenke se praktično vežbajo v kuhanju, ročnem in strojnem šivanju, krojnem risanju, pranju, likanju, v mlekarstvu in sirarstvu, v vrtnarstvu itd. Vadijo se tudi v ravnanju z bolniki in bolno živino.

Popolna oskrbnina znaša mesečno 500 Din. Del oskrbnine lahko poravnajo starši tudi v živilih. — Manj imovitim gojenkam bo zavod mesečnino po možnosti znižal.

Vsaka gojenka naj vzame s seboj v tečaj obleko, perilo, obutev, potrebno za delovnik in praznik. Nadalje perilo za posteljo: dva para rjuh in štiri prevleke za blazine, 4 brisače, 4 servijete, ki so lahko tudi iz domačega platna.

Dekleta, ki hočejo vstopiti v gospodinjstvo šolo, morajo:

1. dovršiti 16. leto;
2. predložiti zadnje šolsko izpričevalo;
3. predložiti zdravniško izpričevalo;
4. navesti kakšnega stanu so starši in kakšen je njih dosedanji poklic;
5. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da zanje plačajo vse stroške šolanja;

6. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu.

S temi podatki in potrebnimi prilogami opremljene, lastnoročno pisane, nekoleko-

vane prošnje za sprejem naj se vpošljejo na vodstvo gospodinske šole Marijanišča v Ljubljani

vsaj do 30. avgusta 1933.

Vodstvo MARIJANIŠČA v Ljubljani.

V Rožnem domu.

F. T.:

Ob nedeljskih popoldnevih.

Takole ob lepih nedeljskih popoldnevih zapreže mladi Lovrin pramčka v novi zapravljenček in potem se odpeljeta z ženo Manico včasih k staršem, drugič na božjo pot; velikokrat pa tudi v bližnje in daljne vasi k sorodnikom, da se bo mlada ženica preje seznanila z novo žlahto.

Da povem resnico: Manica je včasih vasovanje sovražila. Mislila je, da je tisto nedeljsko posedanje najbolj pripravna priložnost za opravljanje, obrekovanje in še druge take prestopke zoper ljubezen do bližnjega. Sedaj ob Petrovi strani pa je svojo sodbo kar nekam omilila.

Ono nedeljo sta se naprimer oglašila pri teti, ki je poročena na velikem gruntu; pa sta prišla kar mimogrede, nič se nista napovedala vnaprej. Manica se je potihem neprestano čudila, ker je bilo vse tako pospravljeno. Vse, — miza, klopi, pod — je bilo lepo poribano; nikjer ni mogla zapaziti na kup stlačene delavniške obleke, ne na klopi in ne v zapečku — kar pa se tolikokrat vidi drugod. Miza je bila pogrnjena z na roko vezanim prtom, na mizi je vonjal lep šopek cvetja, natrgan na domačem vrtu. Na stenah samo kakšnih dvoje prav starih slik na steklo, potem pa še nov odtisek slike domačega umetnika vmes pa nobene tovarniške robe na ceninem papirju. Pa ni bilo v hiši — t. j. veliki sobi — pod nobeno klopjo videti kakšnih delavniških, pa magari tudi prazniških čevljev in na nobenih vratih ni bilo obešene kakšne obleke; pa tudi čez stol ali mizo ni bila pregrnjena tetina obleka za v

cerkev ali vsaj njena naglavna ruta; vsaj to dvoje ženske tako rade obesimo čez kakšen stol, namesto da bi takoj skrtačile in spravile tja, kamor moramo. Tudi kozarcev teta ni z nobeno hitrico nosila skupaj in jih pomivala; še vilic in nožev ni bilo treba snažiti in brisati; kar kredenco je odprla in mirno jemala ven ter odnesla na mizo, da je gostom postregla z jedjo in pijačo: prekaženo pleče je narezala ter ga ponudila poleg črnega kruha, za pijačo pa je prinesla doma pridelan sadni mošt.

Manica je, še potem, ko so ogledovali živino v hlevu in vzorno gospodarsko poslopje in poljsko orodje — pa je ona mimogrede videla lepe rože na oknih in vzoren red vsepovsod — sama zase hvalila vzorno gospodinjo. Saj sta s Petrom namerila že tudi tako, da so začeli metati v kraj šele takrat, ko sta zapeljala na dvorišče. In da potem gospodinja ni utegnila prav nič prisesti, ker je še iskala in nosila skupaj in pomivala kozarce, ki so umazani stali po različnih omarah in policah, kjer ga je pač kdo rabil in potem pustil. Pa se je iz kuhinje dolgo slišalo rožljanje in prebiranje vilic in nožev; na njih se je videlo, da so jih snažili šele sedaj, ko je bilo treba nesti na mizo. Pa so v hitrici še pozabili vilice osnažiti med rogljiči, da se je videla rja in rezilo pri nožu je bilo še vse umazano. Ko pa so šli malo pogledat po hiši in po dvorišču, gospodinja nikdar ni mogla nemoteno govoriti z Manico. V nekem kotu je brž pohitela naprej in še bolj skrila delavniško obleko, ki je kar na kupu nametana čakala od sobote na ponedeljek; drugod je morala spet pospraviti orodje in posodo, ki je ležala tamkaj, kjer bi jo bilo najmanj treba.

Vedno in vedno je spotoma nekaj pospravljala in prestavljala, da je tako Manico še bolj opozarjala na ves strašni nered.

Dobro, da Manica ni navajena tako hitro in hudo obsojati. Ona se le uči in primerja, pa tudi drugim opravičuje. Od Lovrinove matere je zvedela, da se je ta zadnja sorodnica poročila prav mlada. Pri materi je bila neumno razvajena, da ni bilo treba nikdar prijeti za gospodinjsko delo. Na novem domu pa je hitro naraščala družina, za dobre in izurjene posle pa je bolj in bolj primanjkovalo denarja in gospodinja je morala prevzemati na svoja ramena več in več dela. Pa jo gospodinjstvo tako mnogo zamudi, ker ni navajena delati mimo-grede; sedaj ji preostaja vedno več dela kakor prostega časa — še za potrebo si ne upa oddehniti.

Manica pa misli še dalje: včasih je ona sama že tudi tako udelana in naveličana, da se ji zdi, kakor da bi ne zmogla niti stopinje več. Tistega malenkostnega dela pa še ni in še noče namenjati. Ali ni res pametno, da se takrat vselej še potruji kakšne pol urice in uredi dom, kakor pa da bi nenapovedani gostje našli vso hišo navzkriž? Saj Manico že itak navadno mine utrujenost, kadar je vse v hiši in okrog nje počejeno in pospravljeno. In če se potem ob nedeljskem popoldnevu ustavi na dvorišču lep zapravljenček, brez skrbi povabi prišlece na pomenek in prigrizek; v njenem vzornem domu se nikdar ne ustrašijo gostov.

Gospodinjstvo.

Uporaba ostankov. Če tudi je za vsako kuharico in gospodinjko temeljno pravilo, da s točnim preračunanjem in merjenjem množine vsakdanjih hranil po številu svoje družine pripravi zanjo kolikor mogoče točno množino vsakdanjih jedi, vendar ne more vselej preprečiti, da bi ji kaj ne ostalo. Ako te ostanke shrani in pravilno porabi, tedaj nima posebne izgube; vsekakor pa je boljše ostankov ne imeti, kakor pa jih pozneje porabljati. Nikoli naj gospodinja ostankov jedi ne hrani predolgo, da se ji ne pokvari, ne izgube okusa ter postanejo celo zdravju škodljivi, ampak naj jih, če se le to

da storiti, porabi še tisti dan za večerjo. Važno je, da gospodinja ve, da ostankov ne sme nikoli hraniti v železnih, ne emajliranih posodah, kakor tudi ne v bakrenih posodah. Za shranjevanje ostankov so najprimernejše porcelanaste ali lončene posode. Ko je spravila ostanke v take posode, naj jih postavi na hladen in čist prostor. Na noben način ne v teman vlažen prostor, pa tudi ne v omare poleg raznih začimb. Ako ni drugače, zadostuje tudi, da jih pokrije in postavi v kuhinji proč od štedilnika.

Juho pustimo, da se ohladi. S plastjo maščobe, ki se nabere na površju, je juha najbolj obvarovana. Preden juho zavremo, lahko odstranimo nekaj vrhnje maščobe, ki jo lahko porabimo za zelenjad. Druge juhe moramo, ker so se zelo zgostile, nekoliko razredčiti z vodo in jih zavreti med trajnim mešanjem.

Svežo zelenjad, to je sočivje vseh vrst, hranimo na mrzlem prostoru in ga segrejemo na ta način, da ga tudi nekoliko razredčimo z vodo ali juho ter pustimo, da dobro zavre. Postano in samo pogreto sočivje, kakor tudi vsaka druga jed prav pogosto povzroči razne bolezni v želodcu. Ako nam ostane le mala množina takega sočivja, tedaj to lahko porabimo za kako juho. Mnogokrat se sliši, da je pregreto kislo zelje boljše, kot pa sveže kuhano. Treba pa je paziti na to, da ga temeljito pregrejemo, ker bi drugače znalo škodovati. Ostanke krompirja je na vsak način treba zelo drobno zdrobiti, še bolje zmečkati in jih potem zmešati z drugo zelenjavo in dobro prekuhati.

Ostanke mesa hranimo lahko v omakah ali v juhi. Če pa hočemo iz njih napraviti ragu juho, jih lahko hranimo tudi v razredčenem kislu. Razne pečenke hranimo na hladnem ter jih zlasti varujemo pred muhami. Manjše količine raznega mesa, govejega, telečjega ali svinjskega, pa lahko sesekljamo ali smeljemo ter porabimo za mesne cmočke ali štrukeljčke, ki jih potem lahko rabimo za zakuho. Iz ostankov govejega mesa pripravimo tudi lahko mesno salato, na ta način, da jih zrežemo na tanke zrezine, zabelimo z oljem in jesihom, pridenemo čebule in popra. Ostanke maščobe, slanine in podobno prav lahko dodamo krompirjevi, fižolovi ali grahovi juhi ali tudi ričetu. Kosti, zlasti močne, razdrobimo in jih ponovno prekuhamo ter juho porabimo za zalivanje raznih omak ali prikuh. Ostanke rib so sicer lahko porabljivi za razne omake ali tudi za salato. Vendar jih treba porabiti kmalu, ker vemo, da se riba najhitreje pokvari.

Ostanki kruha, bodisi belega ali črnega se porabijo na razen način. Beli kruh smeljemo ali zribamo v drobtinice, ki jih potem rabimo na mnogovrstne načine v kuhinji. Iz črnega kruha pa napravimo lahko kruhovo juho, ki je posebno priporočljiva za otroke in bolnike.

Bahr s svojo umetnostjo — kakor vse revolucijonarne mladinske pesnitve — preteklost zboljšati z novo prihodnostjo. Vemo pa, da je moral hoditi dolgo pot, preden je prišel k plodonosnemu novemu delu.

Na široko podlago in na duševno in kulturno širino so postavljali Bahrovi romani, n. pr. »Theater«. Drugi romani, ki so prihajali čez vrsto let so pokazali stopnjujočo epsko silo in so se vedno bolj približevali širokim in krepkim linijam. Ciklus romanov, v katerem sedanjost dobo kakor v vrsti slik upodablja, se je pričel z »Rahl«. (Rahl je znamenita razvarena tragedinja, do katere vzplamti mlad gimnazijec. V tej knjigi je pokazal globoko psihologijo velike igralke, pa tudi mnogo nežnega iz gledališke umetnosti in slikanja.)

Izšla sta potem tudi še dva romana »Drut« in »O Mensch«. Kljub pomanjkanju zunanje napetosti prime čitatelja in ga potegne za sabo. To se prav posebno zgodi pri romanu »Himmelfahrt«. Ta knjiga je Bahrova konverzija, njegova pot k Cerkvi, pravzaprav njegov povratak k njej. Temeljna nit celotnega dela je prav to, četudi je umetnik nanizal še celo vrsto živahnih problemov.

Herman Bahr se je v svojih delih pokazal kot veliki človeški pesnik krščanskega in izrazito avstrijskega življenjskega nazor. Nepopisno mnogo pa je storil za praktično katoličanstvo vse od tedaj, ko se je povrnil k Cerkvi. Katoliška širokogrudnost in široko gledanje na življenje nam ga približa. Upamo, da smo Vam ustregli.

Pozdrav!

Samotarka. Uredništvo Vas prav res ne pozna, pač pa trdi gospa Selma, da ste ji stara znanca, da pa se zelo redko oglašate. Vaše samotarstvo Vas je torej prisililo. Da ste se začela zanimati tudi za ženske zadeve izven naše države. Zakaj se ne zanimate najprej za domače zadeve? Saj so zlasti kar se ženstva tiče prav zelo zmotane in bi Vam bilo naše ženstvo iz srca hvaležno, če bi mu hotela s svetom in praktičnim delom pomagati. Pa, ker želite naslov katoliškega ženskega lista za inteligentne žene, Vam ga naznanimo. Je to »Die christliche Frau«, ki izhaja 15. vsakega meseca na 32 straneh in znaša naročnina zanj RM 2.- na četrtletje. Urednica mu je ga. dr. Gerta Krabbel, predsednica kat. nemškega Frauenbunda, Münster i. w. Regenbergische Buchhandlung. Sodelavke listu so povečini akademkinje, in akademsko izobražene žene, ki delujejo v katoliški organizaciji nemških žen. Prinaša zelo aktualne sodobne teme, ki jih obravnavajo pisateljice na izredno svojski način, ki se mu mora nas eden kar čuditi. Velika samostojnost katoliških nemških žen je namreč tisto, kar človeka iznenadi. Prav v tem oziru bi se morale naše marsikaj naučiti pri njih. - Kadar pridete kaj v Ljubljano, si ogledajte list v našem uredništvu, preden si

ga boste naročila. Naročilo lahko izvrši za Vas Jugoslovanska knjigarna.

Andreja. Katoliške nemške učiteljice izdajajo svoj list »Wochenschrift für kath. Lehrerinnen«, ki je ob enem glasilo enakega društva učiteljic. Izhaja vsakih 14 dni. Naročite ga lahko pri uredništvu Berlin-Steglitz, Breite Str. 7., ali pa tudi pri izdajatelju založništvu Schöningh, Paderborn. Naročnina nam zaradi trenutno menjajoče se valute ni znana. Zahtevate pa lahko takozvani »Probeheft«, kjer boste zvedeli tudi vse drugo. - Lep pozdrav!

Helena P. Motite se, če mislite, da je knjiga, ki ste jo nedavno videla ocenjeno v nekem nemškem časopisu, ena onih povprečnih knjig, ki jih hvalijo in priporočajo kot dobro vajo za razvoj mišljenja in utrjevanje volje. Mislite namreč knjigo »Die Kunst des Denkens«, ki jo je spisal Ernest Dimnet in prevedla Klotilda Schweiger. Prav, ko je prišlo Vaše vprašanje, smo knjigo prečitali in moramo priznati, da ne obeta preveč ko pravi, da pomaga človeku do pravilnega mišljenja. Pri sedanjih razmerah je sicer knjiga precej draga, vendar Vam jo moremo toplo priporočati. Knjiga je izšla v založbi Herder, Freiburg, in Vam naročilo zanjo izvrši Jugoslovanska knjigarna, ki je z omenjeno založbo v trgovskih stikih.

Sanda. Najlepša hvala za poslano. Priobčimo danes, nekaj pa bo moralo počakati. Odgovor še sledi.

Važno za vse, ki pošiljajo naročnino po poštinih položnicah. Poštna hranilnica je odredila, da se mora na položnicah prazni prostor pred in za zneskom s številkami in besedami prečrtati z dvema valovitima črtama, da se prepreči zlorabe z dodajanjem zneskov. Prosimo, da se vsi naročniki ravna po tem navodilu!

Uprava je razposlala ta mesec terjatve vsem, ki doslej še niso poravnali naročnine. Precej se jih je odzvalo zadnjemu pozivu, a vsi drugi pozabijo, da vsaka terjatev pomeni za upravo občutno obremenitev, n. pr. za vsakih tisoč terjatev 250 Din samo za znamke, brez ovoja, pisanja in izgube časa. Zato nikakor ni prav, da se premnogi zanašajo na terjatve in pri tem ne mislijo, da upravo oškodujejo, obenem tudi list, ker potem zanj manjka toliko razpoložljivega denarja, kolikor ga vzame terjatve. Vsi, vse, vsak in vsaka naj torej odslej poravna naročnino brez opomina, brez terjatve!

Uprava bo brez nadaljnega ustavila list vsem onim, ki se kljub pozivu niso odzvali in poslali naročnine. Mesečni zneski za Vigred in prilogo gredo v težke tisočake. Ker pa je uprava navezana izključno na naročnino, ne more izdajati lista drugače, kakor da vsi naročniki store svojo dolžnost. V dobi splošnih kriz moramo imeti vsi dovoljno mero socialnega čuvstvom, da bomo mogli vztrajati.

Uredništvo in uprava.

Dragi Janez!

Pošiljam Ti pozdrave po novi razglednici Misijske tiskarne! Odslej bom vedno pisala samo na teh razglednicah. So jako lepe in poceni (6 različnih 4 Din). Nekaj jih pošiljam tudi Tebi, da jih boš tudi Ti lahko rabil. — Doma smo vsi zdravi. Jože je že prišel na počitnice. Vsi Te lepo pozdravljamo, posebno Tvoja sestra

Tončka.

Gospod

Janez Brenčič

uradnik

Ljubljana

Miklošičeva 19

Misijska tiskarna je izdala serijo 6 razglednic (pokrajinske in skupinske iz tujega sveta). Cena (tudi po pošti) 4 Din za 6 različnih razglednic.

Naročila sprejema Misijska tiskarna, Domžale-Groblje.

Ako gre za
zavarovanje
pride v poštev le
UZAJEMNA
zavarovalnica
v Ljubljani
Miklošičeva cesta 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonove
2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »Karitas«

**Zavarujte se in svoje imetje
edino pri naši domači
slovenski zavarovalnici**

V založništvu »Vigredi«

LJUBLJANA, Masarykova c. 12
dobite:

- Vzgojno knjigo »Mati vzgojiteljica« za . . . Din 16.—
Dekliška predavanja »Med mladjo in poletjem« za . . . Din 10.—
»Henoh Arden«, povest v verzih, za Din 8.—
Dekliški oder II. zvezek za . . . Din 12.—
Dekliški oder III. zvezek za . . . Din 10.—
Dekliški oder IV. zvezek za . . . Din 16.—
Dekliški oder V. zvezek za . . . Din 7.—
Dekliški oder VI. zvezek za . . . Din 7.—
»Vigred« 1929, 1930, 1931, 1932 po Din 25.—